

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WILKOWICE
NA LATA 2023 - 2028**

**Gmina
Wilkowice**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
CHARAKTERYSTYKA GMINY	18
Informacje ogólne	18
Struktura demograficzna mieszkańców	19
Infrastruktura społeczno- techniczna	22
Oświata	22
Opieka Zdrowotna	26
Bezpieczeństwo	30
Kultura	35
Sport i rekreacja	39
Turystyka.....	43
Rynek pracy	45
Gospodarka.....	46
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WILKOWICE.....	48
Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	52
Bezrobocie	57
Bezdomność.....	59
Problemy uzależnień	60
Alkoholizm	60
Narkomania	67
Uzależnienia behawioralne	69
Postawy dorosłych mieszkańców wobec palenia papierosów	73
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	74
Ubóstwo	83
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	85
Przemoc w rodzinie	87
Problemy w środowisku szkolnym	97

Używanie substancji psychoaktywnych	97
Przemoc rówieśnicza	104
Cyberprzemoc	106
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	108
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	118
MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY	142
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	143
ANALIZA RYZYKA	144
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	147
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	148
ZMIANY W STRATEGII	149
PROGRAMY I PROJEKTY	149
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	150
SPIS TABEL	151
SPIS RYSUNKÓW	152
SPIS WYKRESÓW	152
BIBLIOGRAFIA	154
Spis publikacji	154
Źródła internetowe	155

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 1, 66 ze zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, 2469, z 2022 r. poz. 24, 218, 1700);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469, z 2022 r. poz. 763, 764, 1700, 1812, 1855);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383, 1561, 1812);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, 1981, z 2022 r. poz. 558, 1700, 1812.);
- Ustawa z dnia 24 lutego 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu

osób niepełnosprawnych oraz ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin (Dz. U. z 2022 r. poz. 558);

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2023-2028 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy Wilkowice. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Wilkowice przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, danych pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku ankietyzacji dotyczącej lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w okresie od sierpnia do października 2022 roku. W badaniach ankietowych wzięło udział 124 mieszkańców z terenu Gminy Wilkowice, 59 rodziców uczniów, 49 nauczycieli, 8 pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz 20 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych z terenu gminy. Ponadto w badaniu wzięło udział 372 uczniów szkół podstawowych, w tym: 198 uczniów klas piątych i szóstych oraz 174 uczniów klas siódmych i ósmych. Wykorzystano również dane pozyskane w trakcie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w 2021 roku.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilkowice na lata 2023 - 2028 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Wilkowice wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych.

Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminy Wilkowice na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz działań.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilkowice na lata 2023-2028 zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

- **Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)**

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.¹

- **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008-2009

¹ Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie.

Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):

1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

1.2 Polska Cyfrowa

1.3 Kapitał ludzki

1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):

2.1 Rozwój regionalny

2.2 Transport

III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)

3.1 Kapitał społeczny

3.2 Sprawne państwo²

▪ **Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)**

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.

² Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.³

▪ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania

³ Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadcza polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Cel 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.⁴

▪ **Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej**

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej jest dokumentem służącym realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Ponadto jest on również wyrazem uporządkowania kierunków interwencji publicznej i działań wpływających na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym spółdzielni, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego. Z tych względów cel długofalowy strategiczny programu brzmi: Ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego.

⁴ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Uwolnienie potencjału sektora ekonomii społecznej i solidarnej wymaga podjęcia konkretnych, uporządkowanych i skoordynowanych działań, dzięki którym rozwijać się będą szczególnie ważne z perspektywy polityk publicznych cechy podmiotów działających w tym sektorze, to jest:

- zdolność do aktywizacji i reintegracji traktowanych podmiotowo osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- koncentrowanie się na potrzebach społeczności lokalnych (oraz bazowanie na jej zasobach);
- działania na rzecz dobra wspólnego przez dostarczanie usług społecznych użyteczności publicznej oraz realizację zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;
- samodzielność, samopomoc i samowystarczalność.

W związku z powyższym cel główny programu brzmi: Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego.

Osiągnięcie celu głównego możliwe będzie dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

1. Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.
2. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku.
4. Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.⁵

⁵ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

▪ **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**

Celem Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu jest syntetyczne przedstawienie głównych założeń i kierunków polityki walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w perspektywie do 2030 roku, z jednoczesnym uwzględnieniem długofalowych założeń procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych kluczowych we wskazanej polityce. KPPUiWS w dużym stopniu odwołuje się do istniejących już krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych i programowych, tworzących ramy dla skutecznej realizacji polityki społecznej ukierunkowanej na budowanie spójności społecznej.

KPPUiWS zawiera cel główny i trzy cele szczegółowe oraz pięć priorytetów wyznaczonych do realizacji tych celów szczegółowych.

Celem głównym Programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Cel ten jest tożsamy z celem nr 4 wskazanym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, gdyż KPPUiWS jako polityka publiczna stanowi rozwinięcie i uzupełnienie Strategii w tym konkretnym obszarze.

Do zrealizowania celu głównego wskazano trzy cele szczegółowe:

- zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży;
- zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym;
- zwiększenie integracji społecznej grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów.

Priorytet I. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.

Priorytet II. Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu.

Priorytet III. Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Priorytet IV. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin.

Priorytet V. Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy.⁶

▪ **Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”**

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego 1 lipca 2013 roku i stanowi piątą edycję tego kluczowego dokumentu określającego cele rozwoju regionu oraz instrumenty ich realizacji w perspektywie roku 2030.

Zarysowane w dokumencie cele i kierunki wskazują drogę oraz narzędzia pozwalające na istotne zmiany gospodarcze prowadzące do pobudzenia tempa rozwoju gospodarczego regionu w oparciu o dynamicznie rozwijający się sektor przedsiębiorstw innowacyjnych. Strategia „Śląskie 2030” odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed województwem śląskim. Dotyczą one w głównej mierze starzenia się społeczności regionu oraz malejącej liczby mieszkańców co jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego oraz procesów migracyjnych.

CEL STRATEGICZNY A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej Cel operacyjny:

A.1. Konkurencyjna gospodarka.

A.2. Innowacyjna gospodarka.

A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość.

CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca:

B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych.

B.2. Aktywny mieszkaniec.

⁶ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki.

CEL STRATEGICZNY C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni:

C.1. Wysoka jakość środowiska.

C.2. Efektywna infrastruktura.

C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu.

CEL STRATEGICZNY D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym:

D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny.

D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu.

D.3. Nowoczesna administracja publiczna⁷.

▪ **Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+**

Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+ jest aktualizacją Strategii Rozwoju Powiatu Bielskiego do 2020 roku, przyjętej do realizacji Uchwałą Nr IV/58/415/14 Rady Powiatu w Bielsku-Białej z dnia 30 października 2014 roku i stanowi kolejną edycję tego kluczowego dokumentu, określającego cele rozwoju regionu oraz instrumenty ich realizacji w perspektywie roku 2030.

Kształt i brzmienie celów strategicznych wynikają z demarkacji wyznaczonych obszarów interwencji strategicznej, które zostały poddane charakterystyce i systematyce z punktu widzenia tematycznego.

Cel strategiczny 1. Wzmacnianie jakości świadczonych usług publicznych oraz potencjału instytucjonalnego.

1.1 Rozwijanie funkcji oświatowych i wzmacnianie pozycji placówek edukacyjnych powiatu.

1.2 Wzrost poziomu integracji społecznej.

⁷ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”

- 1.3 Aktywna i skuteczna polityka zdrowotna.
- 1.4 Zwiększanie dostępu do kultury i sportu.
- 1.5 Wzmacnianie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.
- 1.6 Instytucjonalny rozwój powiatu bielskiego i współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Cel strategiczny 2. Wysoka jakość środowiska naturalnego.

- 2.1 Niwelowanie skutków zmian klimatu i aktywna adaptacja do zmian klimatycznych, w tym ograniczanie efektów eksploatacji górniczej na terenie powiatu.

Cel strategiczny 3. Wspieranie budowy nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy.

- 3.1 Poprawa i rozwój infrastruktury drogowej oraz wzrost jakości transportu publicznego.
- 3.2 Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy oraz wsparcie obszarów znajdujących się w transformacji górniczej (OSI).

Cel strategiczny 4. Efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych i dziedzictwa powiatu bielskiego oraz kreowanie silnej marki „Beskidy”.

- 4.1 Podniesienie atrakcyjności turystycznej powiatu bielskiego i jego promocja.⁸

▪ **Projekt Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030**

Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem, charakteryzującym sytuację społeczną i ekonomiczną gminy, wskazującym jej mocne i słabe strony, tworzącym wizję, określającym obszary, spójne cele i kierunki polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni gminy w perspektywie najbliższych lat.

⁸ Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+

Priorytety i cele wyszczególnione w strategii zostały określone na podstawie wniosków z kompleksowej diagnozy społeczno-gospodarczej gminy, jej potencjału oraz przyjętej wizji rozwoju do 2030 roku. Wyodrębniono 4 obszary strategiczne, które są względem siebie równoważne i uzupełniające:

- Jakość życia mieszkańców;
- Środowisko naturalne i ekologia;
- Tożsamość gminy;
- Zrównoważony i odpowiedzialny rozwój przestrzenny gminy.

Cel strategiczny 1. Podnoszenie jakości życia mieszkańców

- 1.1 Dbłość o bezpieczeństwo mieszkańców.
- 1.2 System edukacji wspierający wszechstronny rozwój.
- 1.3 Zintegrowany i zrównoważony transport, dostosowany do potrzeb społecznych.
- 1.4 Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych.

Cel strategiczny 2. Zachowanie walorów środowiska naturalnego

- 2.1 Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego.
- 2.2 Poprawa jakości powietrza.
- 2.3 Promowanie walorów środowiskowych ze szczególnym uwzględnieniem edukacji i rekreacji.
- 2.4 Optymalizacja systemów gospodarowania wodą opadową.

Cel strategiczny 3. Integracja mieszkańców gminy i budowa społeczeństwa obywatelskiego

- 3.1 Rozwój oferty sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w aktywnych formach spędzania czasu.
- 3.2 Aktywizacja obywatelska i integracja mieszkańców.
- 3.3 Upowszechnienie pozytywnego wizerunku Gminy Wilkowice.
- 3.4 Tworzenie warunków do rozwoju kulturowego mieszkańców.

Cel strategiczny 4. Wzrost jakości życia mieszkańców z jednoczesnym zachowaniem walorów przyrodniczych

- 4.1 Zrównoważona gospodarka mieszkaniowa przestrzenna.
- 4.2 Rozwój infrastrukturalny gminy.
- 4.3 Odpowiedzialne zarządzanie.

4.4 Zrównoważony rozwój usług turystycznych.

4.5 Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców.⁹

⁹ Projekt Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030

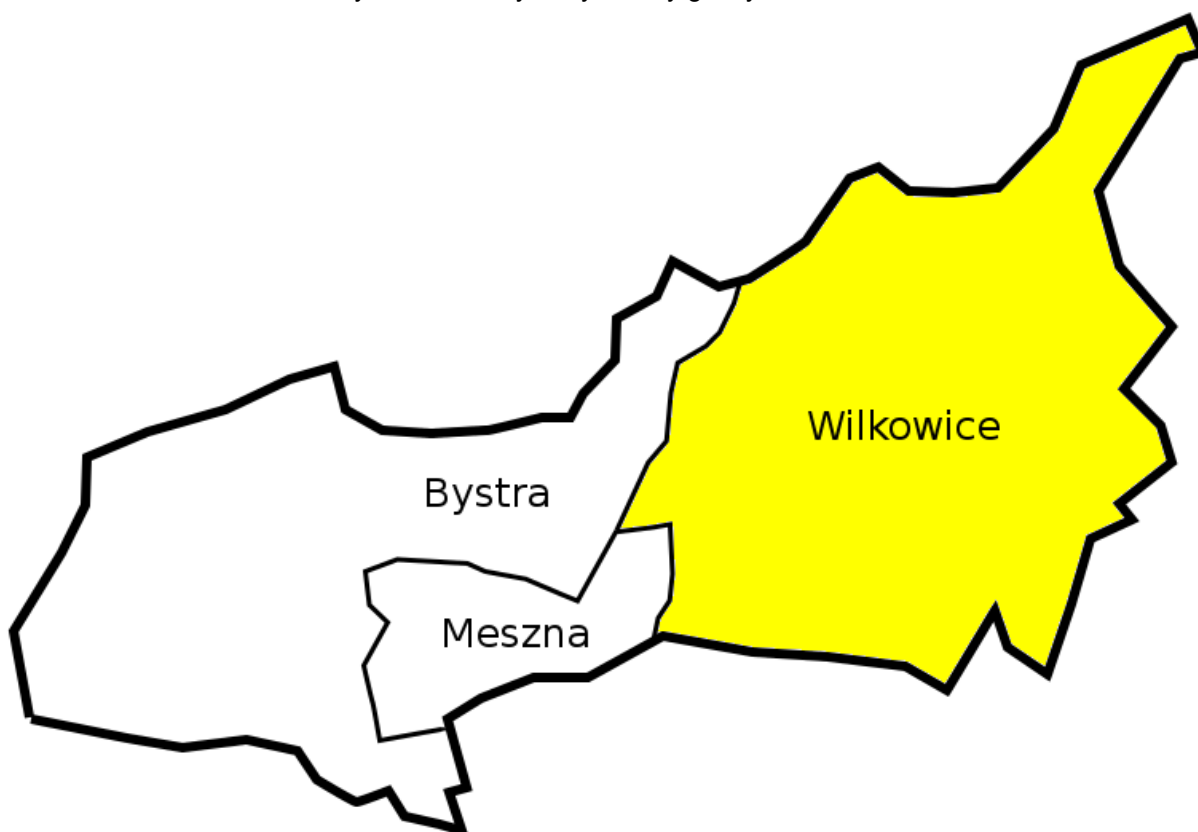
CHARAKTERYSTYKA GMINY

Informacje ogólne

Wilkowice są gminą wiejską, położoną w południowej części województwa śląskiego, w granicach administracyjnych powiatu bielskiego. Gmina Wilkowice położona jest na malowniczym pograniczu Beskidu Śląskiego i Małego oraz Kotliny Żywieckiej (w tzw. Bramie Wilkowickiej). Powierzchnia gminy wynosi 34,3 km². Przez gminę przebiegają ważne szlaki handlowe i turystyczne oraz trasa kolejowa, co czyni ją bardzo dogodnym komunikacyjnie miejscem.

W granicach terytorialnych gminy znajdują się trzy sołectwa: Wilkowice, Bystra i Mieszna.

Rysunek 1. Zarys terytorialny gminy Wilkowice

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2021 r. Gmina Wilkowice liczyła 13 334 mieszkańców; z czego 51,42% stanowią kobiety (6 857), a 48,58% mężczyźni (6 477). Współczynnik feminizacji dla Gminy Wilkowice wynosi 106 (na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet). Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba mieszkańców zmalała o 0,65%.

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć- statystyki na rok 2020

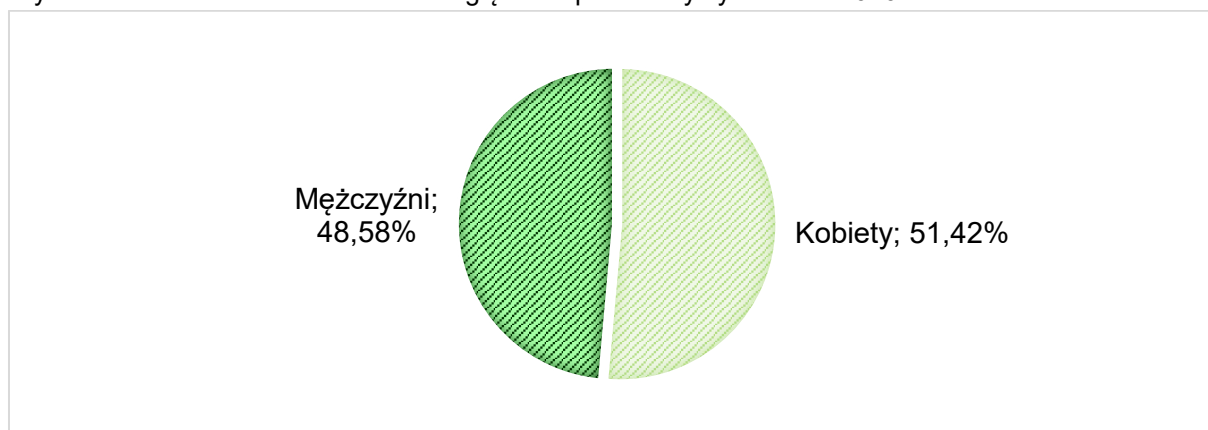

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Wilkowice w latach 2018-2021

Liczba mieszkańców	
Ogółem; w tym:	
Rok 2018	13 371 osób
Rok 2019	13 421 osób
Rok 2020	13 382 osoby
Rok 2021	13 334 osoby
Kobiety	
Rok 2018	6 890 kobiet
Rok 2019	6 901 kobiet
Rok 2020	6 873 kobiety
Rok 2021	6 857 kobiet
Mężczyźni	
Rok 2018	6 481 mężczyzn
Rok 2019	6 520 mężczyzn
Rok 2020	6 509 mężczyzn
Rok 2021	6 477 mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku w gminie zarejestrowano 208 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 134 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi 74. W tym samym roku w gminie odnotowano 7 zameldowań z zagranicy oraz zarejestrowano 2 wymeldowania za granicę, w związku z czym saldo migracji zagranicznych wynosi 5.

Gminę Wilkowice cechuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2021 roku wyniósł -120. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -8,97 na 1000 mieszkańców. Uściślając, w 2021 roku w gminie odnotowano 98 urodzeń dzieci, w tym 45 dziewczynek i 53 chłopców. W tym samym czasie doszło do 218 zgonów, co odpowiada 16,29 zgonom na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat 2018-2021 utrzymuje się ujemny przyrost naturalny.

Przyrost naturalny ogółem:

- Rok 2018: -36;
- Rok 2019: -58;
- Rok 2020: -109;
- Rok 2021: -120.

Urodzenia żywe ogółem:

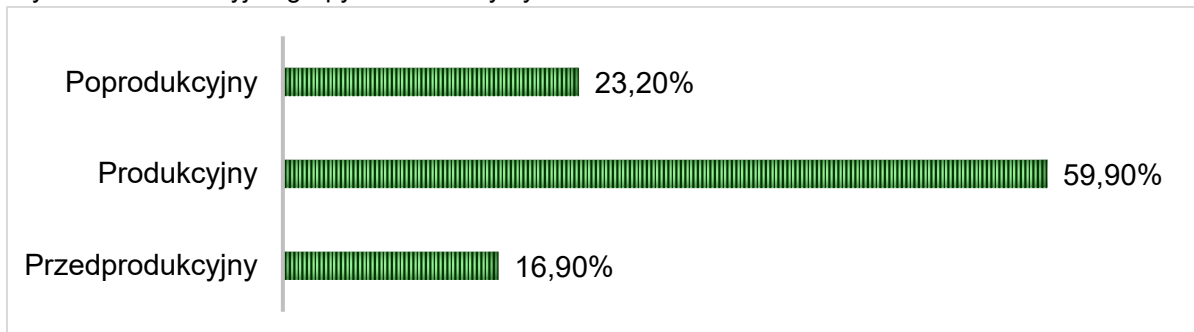
- Rok 2018: 119 osób;
- Rok 2019: 100 osób;
- Rok 2020: 102 osoby;
- Rok 2021: 98 osób.

Zgony ogółem:

- Rok 2018: 155 osób;
- Rok 2019: 158 osób;
- Rok 2020: 211 osób;
- Rok 2021: 218 osób.

Dane statystyczne na koniec roku 2021 wskazują, że 59,90% mieszkańców z terenu Gminy Wilkowice jest w wieku produkcyjnym, 16,90% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 23,20% w wieku poprodukcyjnym.¹⁰

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹⁰ Bank Danych Lokalnych - dane dla Gminy Wilkowice

Infrastruktura społeczno- techniczna

Oświata

Na terenie Gminy Wilkowice funkcjonuje 7 placówek wychowania przedszkolnego:

- Przedszkole Publiczne Zgromadzenia Córek Bożej Miłości im. Ludwiki Binder;
- Przedszkole Publiczne w Wilkowicach;
- Przedszkole Publiczne w Bystrej;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Miesznej;
- Przedszkole "Domek Radosnych Biedronek";
- Niepubliczne Przedszkole Mądra Sówka;
- Niepubliczne Przedszkole Językowe „Mali Odkrywcy”.

W 2020 roku 509 dzieci było objętych wychowaniem przedszkolnym. Na przestrzeni lat 2017-2020 wzrosła liczba dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego. W 2018 roku na jedno miejsce w przedszkolu przypadało 0,63 dzieci, a co za tym idzie mieszkańcy mają relatywnie dobry dostęp do infrastruktury przedszkolnej.

Tabela 2. Wychowanie przedszkolne w Gminie Wilkowice

Wychowanie przedszkolne	
Oddziały	
Rok 2017	24 oddziały
Rok 2018	25 oddziałów
Rok 2019	25 oddziałów
Rok 2020	25 oddziałów
Liczba dzieci	
Rok 2017	467 dzieci w placówkach
Rok 2018	495 dzieci w placówkach
Rok 2019	509 dzieci w placówkach
Rok 2020	509 dzieci w placówkach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy funkcjonują żłobki prywatne: "Żyrafka" w Miesznej, "Kraina Sówek" w Wilkowicach oraz "Miniodkrywcy" w Miesznej.

W Gminie Wilkowice funkcjonuje 5 szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Władysława Jagiełły w Wilkowicach;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Synów Pułku w Bystrej;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Miesznej;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Juliana Fałata w Bystrej z Oddziałami Sportowymi;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Królowej Jadwigi w Wilkowicach z Oddziałami Sportowymi.

W 2020 roku, w 55 oddziałach uczyło się 1 003 uczniów. Na jeden oddział w szkole podstawowej przypada 18 uczniów. Na przestrzeni lat 2018-2020 nastąpił wzrost liczby uczniów o 26,96%. Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych spowodowany był m.in. reformą oświaty, w wyniku której od 1 września 2017 roku gimnazja zostały włączone do szkół podstawowych.

Tabela 3. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Wilkowice

Szkoły podstawowe na terenie gminy	
Liczba oddziałów w szkołach	
Rok 2017	41 oddziałów
Rok 2018	51 oddziałów
Rok 2019	53 oddziały
Rok 2020	55 oddziałów
Liczba uczniów w szkołach	
Rok 2017	790 uczniów
Rok 2018	931 uczniów
Rok 2019	968 uczniów
Rok 2020	1 003 uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy nie ma żadnej szkoły średniej. Absolwenci szkół podstawowych mają możliwość kontynuowania nauki w szkołach publicznych i prywatnych, znajdujących się na obszarze powiatu bielskiego oraz powiatu żywieckiego.

Lokalny Program Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży w Gminie Wilkowice:

Celem Programu jest wspieranie i promowanie uczniów wybitnie uzdolnionych oraz promowanie ich w środowisku lokalnym poprzez:

- Nagradzanie najlepszych uczniów osiągających bardzo dobre wyniki w nauce i sporcie.
- Zwiększenie motywacji uczniów do rozszerzania wiedzy, rozwijania swoich umiejętności i zdolności.
- Zachęcanie uczniów do uczestnictwa w konkursach przedmiotowych oraz zawodach sportowych. Zwiększanie liczby uczestników konkursów przedmiotowych oraz zawodów sportowych. Wsparcie materialne szczególnie uzdolnionych uczniów w danym roku szkolnym.
- Promocja Gminy jako Gminy przyjaznej uczniom uzdolnionym.

W 2021 roku przyznano stypendia i nagrody sportowe dla najzdolniejszych uczniów z placówek oświatowych z terenu Gminy Wilkowice. Łącznie uczniom szkół wypłacono 49 stypendiów Wójta Gminy Wilkowice za wybitne osiągnięcia w nauce na rok 2021. Wypłacono też 13 nagród Wójta Gminy Wilkowice za wybitne osiągnięcia sportowe w roku szkolnym 2020/21.

W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 124 dorosłych mieszkańców Gminy Wilkowice, w tym: 78 kobiet oraz 46 mężczyzn. Najliczniejszy przedział wiekowy stanowiły osoby w wieku 31-60 lat (79,03%). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym, a kolejno średnim oraz wyższym. Zdecydowana większość tj. 87,10% respondentów była aktywna zawodowo. Wśród badanych mieszkańców, najliczniejszą grupę stanowiły osoby reprezentujące czteroosobowe gospodarstwa domowe (38,71%).

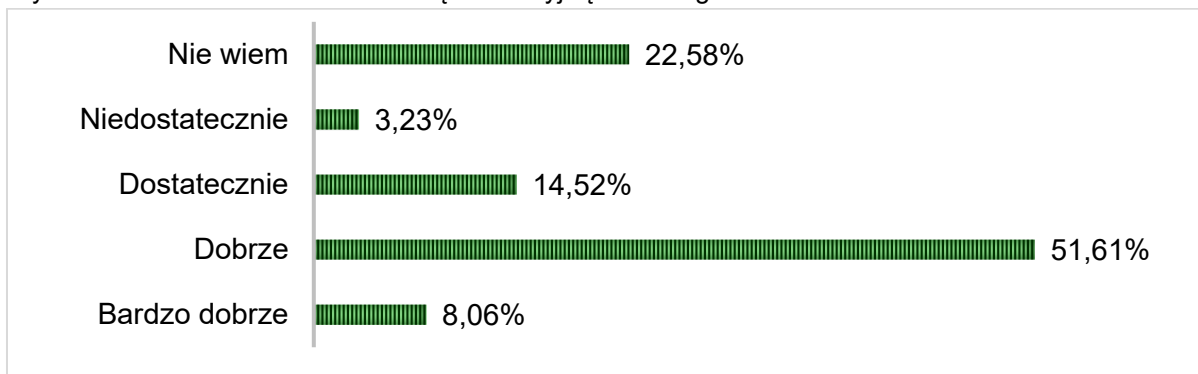
Gdy zapytano ich czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, 33,87% badanych udzieliło odpowiedzi przeczącej, natomiast 17,74% stwierdziło, że oferta gminy w tym zakresie jest wystarczająca. Pozostałe 48,39% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 48,39% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 14,52% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 37,10% respondentów nie wyraziło swojej opinii.

Ponadto, 51,61% mieszkańców oceniło na poziomie dobrym ofertę edukacyjną szkół w gminie. Kolejno 14,52% na poziomie dostatecznym, a 8,06% bardzo dobrym. Z kolei,

3,23% uznało, iż działania gminy w tym zakresie są niedostateczne. Pozostałe 22,58% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Mieszkańcy wskazali na konieczność budowy szkoły średniej na terenie gminy, poszerzenie oferty języków obcych, wyposażenie szkół w specjalne sale naukowe oraz budowę obiektów sportowych.

Opieka Zdrowotna

Na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach, który jest jednostką organizacyjną Urzędu Gminy w Wilkowicach. Przedmiotem jego działalności jest podstawowa opieka zdrowotna. W Ośrodku Zdrowia pracują lekarze interniści, lekarze rodzinni, pediatrzy. Opiekę pielęgniarską sprawują pielęgniarki środowiskowe, a nad położnicami i noworodkami czuwa położna.

Na terenie gminy funkcjonuje również Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej (do 2012 Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy), które jest ośrodkiem o wieloletniej tradycji i doświadczeniu w zakresie rozpoznawania i leczenia chorób płuc. W przeszłości dzięki swym pionierskim osiągnięciom w dziedzinie chirurgicznego leczenia nowotworów klatki piersiowej Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej stało się i nadal jest jednym z wiodących ośrodków torakochirurgicznych w Polsce.

W Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej funkcjonują obecnie oddziały szpitalne (Oddział Pulmonologiczno-Onkologiczny z Chemioterapią, Oddział Pulmonologiczny i Niewydolności Oddechowej, Oddział Chorób Wewnętrznych i Niewydolności Krążenia, Oddział Chirurgii Klatki Piersiowej i Nowotworów oraz Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii), poradnie specjalistyczne (Poradnia Chorób Płuc i Gruźlicy, Poradnia Chirurgii Klatki Piersiowej, Poradnia Alergologiczna, Poradnia Rehabilitacyjna, Poradnia Pulmonologiczna, Poradnia Onkologiczna), Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Pracownie Diagnostyczne oraz Laboratorium Medyczne.

W listopadzie 1930 roku oddano do użytku budynek Sanatorium Przeciwgruźliczego, które to w roku 1985 przemianowane zostało w Szpital Kolejowy. W 1998 roku, wskutek reform w służbie zdrowia, placówka została Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej. Zachowano jednak nazwę Szpital Kolejowy, jako symbol ciągłości i wysokiej jakości świadczonych usług medycznych.

Dziś w Szpitalu działają oddziały: wewnętrzny, oddział opieki paliatywnej, pulmonologiczny, neurologiczny (z pododdziałem udarowym), rehabilitacji ogólnoustrojowej, rehabilitacji neurologicznej i kardiologiczny. Wśród poradni specjalistycznych działają pulmonologiczna, kardiologiczna, neurologiczna,

rehabilitacyjna oraz opieki paliatywnej. Szpital udziela świadczeń zdrowotnych w ramach umów z Narodowym Funduszem Zdrowia dla mieszkańców województwa śląskiego i ościennych.

Na obszarze Gminy Wilkowice działają 2 ogólnodostępne apteki. Na jeden obiekt przypada więc 6 667 osób, a co za tym idzie mieszkańcy mają relatywnie średni dostęp do leków.

W 2021 roku udzielono 102 793 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 51 517 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

**Poniżej zaprezentowane dane pochodzą z Poradni lekarza rodzinnego
w Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej**

Jak możemy zauważyć na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ oraz liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek w Bystrej.

Tabela 4. Liczba osób objętych opieką przez Poradnię lekarza rodzinnego w Bystrej

Liczba osób objętych opieką przez Poradnię lekarza rodzinnego	
Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ	
Rok 2019	3 500 osób
Rok 2020	3 730 osób
Rok 2021	4 100 osób
Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek	
Rok 2019	3 670 osób
Rok 2020	3 800 osób
Rok 2021	4 100 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Poradni lekarza rodzinnego w CPiT w Bystrej

W poradni POZ realizowane są świadczenia i usługi wynikające z kompetencji lekarza i pielęgniarki POZ.

Należą do nich:

- Porada lekarska;
- Badanie lekarskie;
- Kierowanie na badania diagnostyczne;
- Zlecenia transport sanitarnego;
- Wypisywanie skierowań na leczenie sanatoryjne, uzdrowiskowe;
- Wystawianie recept;
- Wystawianie zlecenia na zakup przedmiotów ortopedycznych i środków pomocowych;
- Wystawianie orzeczeń I zaświadczeń lekarskich;
- Kierowanie na drobne zabiegi;
- Wykonywanie szczepień ochronnych;
- Profilaktyka (bilanse I patronaże);
- Wykonywanie iniekcji, zmiana opatrunków, usuwanie szwów, pobieranie krwi;
- Edukacja pacjentów.

Tendencje w funkcjonowaniu rodzin:

W ostatnich latach zaobserwowano wzrost liczby osób z nerwicami, stanami lękowymi, depresją. Sytuacja związana z pandemią, okres izolacji, zmiany w funkcjonowaniu rodzin oraz lęk o pracę nasiliły te problemy nie tylko u osób dorosłych, ale również u dzieci i młodzieży. Wzrosła również liczba osób, które reagują agresją nieadekwatną do zaistniałej sytuacji. W ostatnich latach zaobserwowano również wzrost liczby osób uchylających się od szczepień co jest związane z działalnością ruchów antyszczepionkowych.

Poniżej zaprezentowane dane pochodzą z Samodzielnego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach

Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ oraz liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek w SG ZOZ w Wilkowicach.

Tabela 5. Liczba osób objętych opieką przez SG ZOZ w Wilkowicach

Liczba osób objętych opieką przez SG ZOZ w Wilkowicach	
Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ	
Rok 2019	7 185 osób
Rok 2020	7 097 osób
Rok 2021	6 992 osoby
Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek	
Rok 2019	7 265 osób
Rok 2020	7 176 osób
Rok 2021	7 060 osób

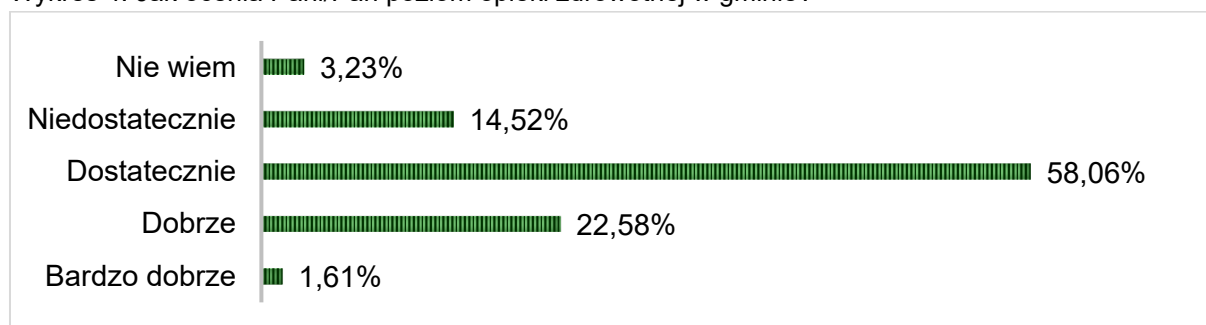
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SG ZOZ w Wilkowicach

Realizowane programy profilaktyczne:

- 2019 rok - Program profilaktyki chorób układu krążenia – 80 osób;
- 2020 rok - Program badań przesiewowych RZS – 7 osób.

Idąc dalej, 58,06% mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dostatecznym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 22,58% ankietowanych przyznało, że gmina jest dobrze przygotowana w tym zakresie, natomiast 14,52% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest niedostateczna. Z kolei, 1,61% przyznało, iż gmina jest bardzo dobrze przygotowana w tym zakresie. Pozostałe 3,23% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?

Jak wynika z odpowiedzi badanych największym problemem jest ograniczona liczba lekarzy specjalistów. Ankietowani zwrócili również uwagę na zasadność poszerzenia czasu pracy lekarzy POZ, ze względu na zbyt długie kolejki.

Bezpieczeństwo

Główne zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa mieszkańców oraz utrzymania porządku publicznego realizuje Posterunek Policji w Wilkowicach. Służy w nim siedmiu policjantów - dwóch dzielnicowych, czteroosobowa drużyna patrolowa i kierownik posterunku. Ciągłość służby uzupełniana jest przez Komisariat Policji w Szczyrku, który zapewnia także obsługę zespołu kryminalnego dla Gminy Wilkowice. Ponadto na terenie gminy funkcjonują trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: w Wilkowicach, w Bystrej oraz w Mesznej.

W Gminie Wilkowice powołano Straż Gminną, która dba o spokój społeczny i bezpieczeństwo publiczne, a także informuje społeczność lokalną o stanie i rodzajach zagrożeń. Straż Gminna inicjuje i uczestniczy w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziała w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.

Wykonując swoje zadania straż może udzielać pouczeń czy też wystawiać mandaty. Tego typu działania muszą być jednak uzasadnione i mieć na celu zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.

W 2020 roku w Gminie Wilkowice stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 221 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,52 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Wilkowice wynosi 79,30% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa śląskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Wilkowice najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 10,56 (wykrywalność 75%) oraz o charakterze kryminalnym - 7,55 (wykrywalność 71%). W dalszej kolejności odnotowano

przestępstwa o charakterze gospodarczym - 6,59 (82%), drogowe - 1,69 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,24 (80%).¹¹

Z danych przedstawionych przez Policję wynika, iż najczęściej dochodzi do interwencji z powodu zakłócania porządku publicznego, jednak na przestrzeni lat 2020-2021 liczba takich interwencji zmalała.

Tabela 6. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w roku:		
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	Rok 2019	14
	Rok 2020	15
	Rok 2021	11
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	Rok 2019	4
	Rok 2020	2
	Rok 2021	5
Zakłócanie porządku publicznego	Rok 2019	86
	Rok 2020	101
	Rok 2021	90
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	Rok 2019	2
	Rok 2020	7
	Rok 2021	1
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	Rok 2019	0
	Rok 2020	0
	Rok 2021	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	Rok 2019	87
	Rok 2020	59
	Rok 2021	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Wilkowicach

¹¹ Polska w liczbach - dane dla Gminy Wilkowice

Najczęstszym przestępstwem na terenie Gminy Wilkowice była kradzież mienia. Na przestrzeni lat 2019-2021 możemy zaobserwować wzrost takich incydentów.

Tabela 7. Przestępstwa na terenie Gminy Wilkowice

Przestępstwa na terenie gminy		
kradzież z włamaniem	Rok 2019	4
	Rok 2020	5
	Rok 2021	11
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	Rok 2019	6
	Rok 2020	2
	Rok 2021	10
Pobicie	Rok 2019	0
	Rok 2020	0
	Rok 2021	0
uszkodzenie mienia	Rok 2019	11
	Rok 2020	1
	Rok 2021	6
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	Rok 2019	0
	Rok 2020	0
	Rok 2021	0
kradzież mienia	Rok 2019	10
	Rok 2020	10
	Rok 2021	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Wilkowicach

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych:

Rok 2019 np.:

Znęcanie się nad rodziną – 6 / 5 / 6

Groźba karalna – 5 / 1 / 5

Uchylanie się od płacenia alimentów – 3 / 2 / 3

Rok 2020 np.:

Znęcanie się nad rodziną - 2 / 0 / 2

Groźba karalna – 2 / 1 / 2

Uchylanie się od płacenia alimentów – 3 / 2 / 3

Rok 2021 np.:

Znęcanie się nad rodziną - 10 / 6 / 10

Groźba karalna – 1 / 1 / 1

Uchylanie się od płacenia alimentów – 19 / 15 / 19

Poniższe statystyki Posterunku Policji w Wilkowicach wskazują, że ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety, a mężczyźni jej sprawcami.

Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie ogółem:

- Rok 2019: 9 osób;
- Rok 2020: 18 osób;
- Rok 2021: 12 osób.

Liczba kobiet doświadczających przemocy w rodzinie:

- Rok 2019: 8 kobiet;
- Rok 2020: 18 kobiet;
- Rok 2021: 9 kobiet.

Liczba mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie:

- Rok 2019: 1 mężczyzna;
- Rok 2020: 0 mężczyzn;
- Rok 2021: 1 mężczyzna.

Liczba nieletnich doświadczających przemocy w rodzinie:

- Rok 2019: 0 nieletnich;
- Rok 2020: 0 nieletnich;
- Rok 2021: 2 nieletnich.

Liczba sprawców przemocy w rodzinie ogółem:

- Rok 2019: 11 sprawców;
- Rok 2020: 18 sprawców;
- Rok 2021: 12 sprawców.

Liczba kobiet stosujących przemoc w rodzinie:

- Rok 2019: 1 kobieta;
- Rok 2020: 0 kobiet;
- Rok 2021: 1 kobieta.

Liczba mężczyzn stosujących przemoc w rodzinie:

- Rok 2019: 10 mężczyzn;
- Rok 2020: 18 mężczyzn;
- Rok 2021: 11 mężczyzn.

Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (ogółem):

- Rok 2019: 6 sprawców;
- Rok 2020: 17 sprawców;
- Rok 2021: 3 sprawców.

Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (kobiety):

- Rok 2019: 0 kobiet;
- Rok 2020: 0 kobiet;
- Rok 2021: 1 kobieta.

Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (mężczyźni):

- Rok 2019: 6 mężczyzn;
- Rok 2020: 11 mężczyzn;
- Rok 2021: 2 mężczyzn.

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- Rok 2019 - wszczęcie 8 procedur NK;
- Rok 2020 - wszczęcie 18 procedur NK;
- Rok 2021 - wszczęcie 13 procedur NK.

Tabela 8. Liczba interwencji przeprowadzonych na terenie Gminy Wilkowice przez Straż Gminną.

Liczba interwencji przeprowadzonych na terenie Gminy Wilkowice przez Straż Gminną		
Zakłócanie porządku publicznego	Rok 2019	7
	Rok 2020	6
	Rok 2021	7
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	Rok 2019	0
	Rok 2020	1
	Rok 2021	0
Uszkodzenie mienia	Rok 2019	11
	Rok 2020	5
	Rok 2021	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Gminnej w Wilkowicach

Kultura

Jednostką prowadzącą działalność kulturalną na terenie Gminy Wilkowice jest Gminny Ośrodek Kultury „Promyk” oraz Gminna Biblioteka Publiczna wraz z filiami w Bystrej oraz w Mesznej.

Gminy Ośrodek Kultury „Promyk” swoją oficjalną działalność rozpoczął 1 maja 2015 roku. Przedmiotem działalności jednostki jest prowadzenie wielokierunkowej działalności społeczno-kulturalnej, upowszechnianie, promowanie sztuki i kultury oraz wspieranie aktywności społeczności lokalnej, zaspakajanie, rozwijanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i historycznej oraz ochrona dziedzictwa kulturalnego Gminy Wilkowice.

Siedzibę Ośrodka stanowi budynek przy ul. Juliana Fałat 2k w Bystrej, w którym niegdyś mieściło się przedszkole oraz kino. Dziś to nowoczesny obiekt, posiadający salę zajęciową wraz z zapleczem, pomieszczenia administracji i dyrekcji czy też salę widowiskową wraz z zapleczem dla artystów i szatnią dla widzów. Budynek nie posiada barier architektonicznych, wyposażony jest w podjazd, windę oraz toaletę dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Sala widowiskowa naszpikowana jest najnowocześniejszymi rozwiązaniami, obejmującymi profesjonalny system nagłośnienia, oświetlenia i projekcji obrazu. Pozwala to na szerokie wykorzystanie sali – wystawienie sztuki teatralnej, występ zespołu muzycznego oraz projekcję filmów.

Gminny Ośrodek Kultury „Promyk”, poza swoją siedzibą, administruje też czterema innymi obiektami kulturalnymi na terenie Gminy Wilkowice: Galerią Sztuki Regionalnej w Bystrej, Izbą Regionalną "Stara Stolarnia" w Bystrej, Meszniańskim Ośrodkiem Kultury "Nad Borami" w Mesznej oraz Starą Szkołą w Wilkowicach-Huciskach.

Coroczny program działalności ośrodka konsultowany jest przez powołaną przez Wójta Gminy Wilkowice Radę Programową i dostosowywany, każdorazowo, do potrzeb Mieszkańców Gminy Wilkowice. Działalność GOK prowadzona jest też w pozostałych budynkach podlegających. Oferta kulturalna jest interesująca zarówno dla dzieci jak i dorosłych, w tym osób starszych.

W ciągu roku artystycznego odbywają się zajęcia stałe: plastyczne, wokalne, taneczne, rękodzielnicze itp., a w okresie ferii i wakacji zajęcia dla wszystkich chętnych.

Przy GOK działają także: Dyskusyjny Klub Filmowy oraz Klub Podróżnika. Współpracuje on blisko z Placówkami Oświatowymi Gminy Wilkowice, Gminną Biblioteką Publiczną w Wilkowicach, Uniwersytetem Trzeciego Wieku przy ATH w Bielsku-Białej oraz Gminnym Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Wilkowicach, a także z Organizacjami i Stowarzyszeniami działającymi na terenie Gminy Wilkowice w zakresie współtworzenia kalendarza imprez kulturalnych gminy.

Meszniński Ośrodek Kultury „Nad Borami” został oddany do użytku przez Władze Gminy Wilkowice 15 grudnia 2012 roku. Funkcjonuje głównie, jako siedziba mesznińskiej filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Wilkowicach, która mieści się na parterze. Służy również lokalnym stowarzyszeniom takim jak: Stowarzyszenie Rozwoju Mesznej, Koło Gospodyń Wiejskich w Mesznej, Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Beskidzka”, Stowarzyszenie Zbójników „Beskidnicy”, Krąg Starszyny Harcerskiej im. Andrzeja i Olgi Małkowskich, a także Uniwersytet III Wieku oraz Związek Podhalan. Placówka ta posiada małą salę widowiskową na ok. 50 miejsc siedzących, salę konferencyjną na ok. 20 miejsc siedzących, siedzibę biblioteki, pomieszczenie będące zapleczem gospodarczym dla Użytkowników oraz kuchnię, a także 4 toalety, w tym jedną dla osób niepełnosprawnych.

W 2013 roku Gmina Wilkowice zrealizowała kolejną inwestycję na potrzeby rozwoju kultury w gminie, była to rozbudowa i remont **„Starej Szkoły” na Huciskach** w Wilkowicach. Budynek ten jest siedzibą, prężnie działającego lokalnie, Stowarzyszenia Kulturalnego Huciska, a także jest oblegany przez okolicznych Mieszkańców podczas organizowanych tam imprez i zajęć stałych.

Izba Regionalna „STARA STOLARNIA” w Bystrej prezentuje eksponaty, które kiedyś były wyposażeniem dawnej chaty beskidzkiej oraz dawnego sprzętu rolnego. Zwiedzający mogą oglądać część wystawionej kolekcji, kompletowanej dzięki uprzejmości Darczyńców. W przyszłości sprzęt będzie można obejrzeć w skansenie, który stanie tuż obok.

Najmłodsza placówka GOK „Promyk”, otwarta w dniu 31 marca 2016 roku to **Galeria Sztuki Regionalnej**, która ma swoje miejsce w Izbie Regionalnej „Stara Stolarnia” przy Gminnym Ośrodku Kultury „Promyk” w Bystrej. Pomysłodawcą powstania galerii był Wójt Gminy Wilkowice poprzedniej kadencji Pan Mieczysław Rączka. Ekspozycję, które zostały podarowane na potrzeby galerii przez lokalnych Twórców stworzyły unikatową ekspozycję. Galerię uświetniają również prace Mieszkańców Gminy Wilkowice, powstałe w trakcie warsztatów rzeźbiarskich w Wilkowicach, które dotychczas znajdowały się w Regionalnym Ośrodku Kultury w Bielsku-Białej.

Zespoły będące pod opieką Gminnego Ośrodka Kultury „Promyk” prowadzone są przez wykwalifikowanych trenerów, spotykają się regularnie i biorą udział w licznych występach. Są to:

- DGF crew;
- Taneczna ekipa dancehall'owa SUN LIGHTS;
- Taneczna ekipa hip-hop'owa CZAJSQUAD;
- Grupa tańca użytkowego HOLA DANCE;
- Grupa tańca użytkowego HA HA;
- Gminna Młodzieżowa Orkiestra Dęta;
- Zespół wokalny CRAZY TONES;
- Grupa Teatralna "Promyczek".

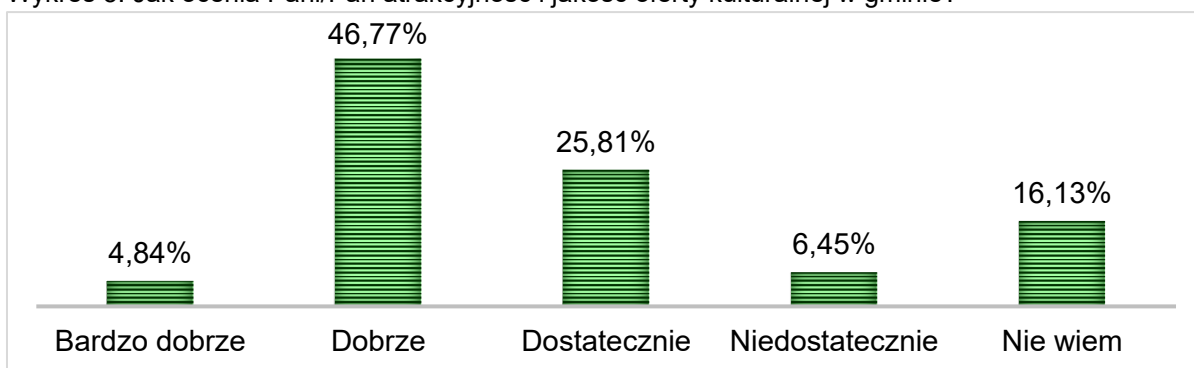
Od lutego 2017 roku w „Promyku” działa Klub Młodego Filmowca „Non fiction” dla młodzieży.

Historia bibliotek na terenie dzisiejszej Gminy Wilkowice sięga roku 1948. Od roku 2000 biblioteki w całej Polsce, otrzymały status prawny i zostały samodzielnymi samorządowymi instytucjami kultury. Celem działalności jednostki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych społeczności gminy oraz upowszechnianie wiedzy i kultury.

Siedzibę Gminnej Biblioteki Publicznej stanowi lokal na I piętrze budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Wilkowicach przy ul. Strażackiej 3. Ponadto na terenie Gminy Wilkowice funkcjonują Filia nr 1 w Bystrej oraz Filia nr 2 w Miesznej.

Jakość oferty kulturalnej gminy największy odsetek mieszkańców tj. 46,77% uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym. Z kolei 25,81% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są dostateczne, a 6,45% przyznało, iż oferta kulturalna jest niedostateczna. Następnie 4,84% oceniło działania gminy w tym zakresie bardzo dobrze, a pozostałe 16,13% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Gdy zapytano ankietowanych jakich placówek kulturalnych lub form zajęć artystycznych brakuje w gminie lub dostęp do nich jest ograniczony, najczęściej wymieniali koncerty.

Sport i rekreacja

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji jest jednostką organizacyjną w zakresie sportu, rekreacji, wypoczynku oraz turystyki, powołaną przez Radę Gminy Wilkowice w 2007 roku.

Podstawowym celem działalności GOSiR jest udostępnianie obiektów sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych oraz propagowanie różnych form aktywności i wypoczynku. Podejmowane inicjatywy skupiają się na wskrzeszaniu ducha sportowego wśród społeczeństwa, a w szczególności wśród dzieci, młodzieży oraz osób niepełnosprawnych.

Korzystając z kompleksowej infrastruktury GOSiR Wilkowice przez lata gościło tu wiele imprez rangi ogólnopolskiej, a nawet międzynarodowej, a z obiektu w celach treningowych korzystały liczne grupy i reprezentacje.

Ważnym celem działalności Gminy Wilkowice jest wspieranie sportu, tworząc warunki sprzyjające jego rozwojowi. Gmina dostrzega, promuje i wspiera finansowo wysokie osiągnięcia sportowe uzyskiwane przez sportowców z nią związanych oraz pracę członków lokalnej społeczności na rzecz rozwoju sportu.

Przyznawanie stypendiów oraz nagród sportowych za osiągnięcie wysokich wyników sportowych w międzynarodowym lub krajowym współzawodnictwie jest wyrazem uznania dla prezentowanego przez zawodnika lub trenera poziomu sportowego i jego osiągnięć w danej dyscyplinie sportu oraz formą pomocy dla podniesienia poziomu wyszkolenia sportowego w dyscyplinach objętych programem igrzysk olimpijskich.

Wyróżnienie w postaci tytułu „Zasłużony Sportowiec Gminy Wilkowice” stanowi wyraz najwyższego uznania wobec działalności na rzecz rozwoju i promocji sportu w Gminie Wilkowice.

Na terenie Gminy Wilkowice od 2020 roku odbywa się Gala Sportu Gminy Wilkowice. Jest ona miejscem, gdzie rokrocznie podsumowywany jest miniony rok w świecie gminnego sportu oraz wyróżniane są najwybitniejsze osoby ze środowiska sportowego Gminy Wilkowice, które osiągają sukcesy sportowe lub mocno się do nich przyczyniają.

Obiekty sportowe na terenie Gminy Wilkowice:

- **Hala widowiskowo-sportowa GOSiR** – obiekt tworzy parkiet do gry w różnych dyscyplinach (40 x 20 m) wraz zapleczem szatniowo-sanitarnym (5 pomieszczeń) i trybunami dla 296 osób. W skład kompleksu wchodzi również pomieszczenia biurowe, zaplecze techniczne obiektu, sala konferencyjna oraz sauna. Na co dzień wykorzystywany jest do zajęć wychowania fizycznego przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 im. Królowej Jadwigi w Wilkowicach. Swoje mecze rozgrywają tu także: sekcja piłki nożnej, sekcja siatkówki GLKS Wilkowice oraz sekcja piłki ręcznej KS Bystra, sekcja gimnastyki sportowej UKS "Alfa", zajęcia judo- MKS - WILKI Wilkowice;
- **Trasy biegowe na Magurce** – na szczycie znajduje się budynek stanowiący zaplecze techniczne dla obsługi trasy narciarstwa biegowego. Trasy są miejscem, z którego korzystają mieszkańcy, a swoje umiejętności sportowe szlifują tu zawodnicy sekcji biegów narciarskich LKS „Klimczok” Bystra. Od kilku lat odbywa się tu też jedna z najważniejszych, gminnych imprez sportowych – Puchar Magurki „Śladami Arcyksiężnej Marii Teresy Habsburg” w biegach narciarskich;
- **Stadion lekkoatletyczny GOSiR** – do dyspozycji użytkowników oddana została bieżnia okólna o długości 150 m, bieżnia prosta o długości 110 m oraz stanowiska do skoku w dal i rzutu kulą. Uzupełnieniem są dwie zewnętrzne szatnie. Z obiektu regularnie korzystają uczniowie Szkoły Podstawowej nr 2 im. Królowej Jadwigi w Wilkowicach oraz mieszkańcy Gminy. Organizowanych jest tutaj szereg lekkoatletycznych zawodów szkolnych, gminnych i powiatowych drużyn SKS;
- **Stadion piłkarski GOSiR** – na kompleks sportowy przy ul. Samotnej 12, poza stadionem, składają się: boisko ze sztuczną nawierzchnią typu Orlik, boisko z nawierzchnią poliuretanową, boisko z nawierzchnią hybrydową oraz zaplecze sanitarno-socjalne;
- **Kompleks skoczni narciarskich w Bystrej** – kompleks skoczni narciarskich w Bystrej stanowią dwie skocznie o punktach konstrukcyjnych – K18 i K27. Korzystają z nich na co dzień przede wszystkim młodzi zawodnicy LKS Klimczok Bystra. Co warto podkreślić pokryte są nawierzchnią igelitową, dzięki czemu obiekt dostępny jest dla skoczków przez cały rok. Obok zeskoków znajduje się

pięcioosobowa wieża sędziowska z biurem i zapleczem dla zawodników. Rozgrywane są tutaj m.in. zawody w ramach Memoriału Józefa Przybyły;

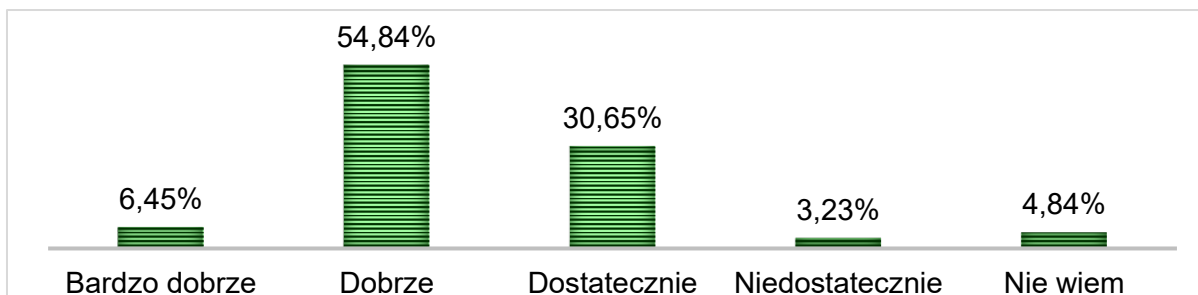
- **Hala sportowa w Bystrej** – hala sportowa przy Szkole Podstawowej nr 2 im. Juliana Fałata w Bystrej powstała w roku 2011 i została dofinansowana ze środków Ministerstwa Sportu. Na co dzień hala służy jako miejsce prowadzenia zajęć wychowania fizycznego przez uczniów Szkoły Podstawowej oraz bywa wynajmowana przez rozmaite grupy. Swoje mecze ligowe rozgrywają tu między innymi piłkarki ręczne KS Bystra.
- **Siłownia GOSiR** – w kompleksie Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wilkowicach, przy ul. Szkolnej 8a, znajduje się siłownia wyposażona w sprzęt do ćwiczeń – bieżnie, orbitreki, steppery, sztangi, atlasy czy urządzenie do ćwiczeń „wioślarz”. Z siłowni korzystać można od poniedziałku do piątku w godzinach 17.00-20.00. Pozostaje ona do dyspozycji klientów indywidualnych, przewidziano jednak także możliwość wynajmu dla zorganizowanych grup;
- **Korty tenisowe OPEN** – całoroczny sportowy obiekt położony na granicy Bielska- Białej i Bystrej - własność prywatna udostępniona dla mieszkańców Gminy Wilkowice. Bystrzańska Akademia Tenisa prowadzi zajęcia dla dzieci;
- **Wielofunkcyjne boisko w Bystrej.**

Kluby sportowe działające na terenie Gminy Wilkowice:

- GLKS Wilkowice;
- UKS „Alfa” Wilkowice;
- Bystrzańska Akademia Tenisa;
- MKS Wilki Wilkowice;
- Klub Sportowy „Bystra”;
- LKS „Klimczok” Bystra.

Ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji, 54,84% mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym. Z kolei, 30,65% uznało, że zasoby gminy są dostateczne, natomiast 6,45% przyznało, iż oferta sportu i rekreacji na terenie gminy jest bardzo dobra. Idąc dalej, 3,23% stwierdziło, że oferta sportu i rekreacji jest niedostateczna, a pozostałe 4,84% ankietowanych nie wyraziło swojej opinii.

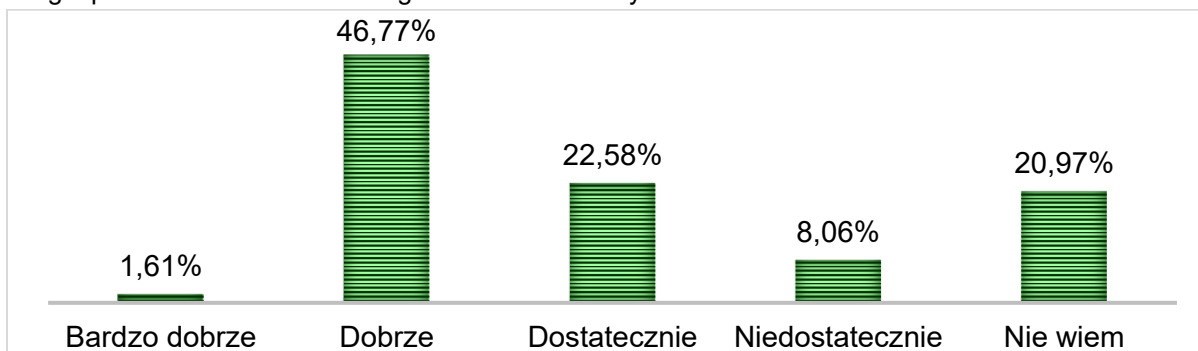
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Kilku mieszkańców zaproponowało dodatkowe rozwiązania, w tym: budowę kortów tenisowych, budowę lodowiska hokejowego oraz poszerzenie oferty zajęć dodatkowych np. akrobatyka. Jeden mieszkaniec przyznał, iż największym problemem są masowo wycinane drzewa co nie podoba się mieszkańcom gminy.

Ponadto 46,77% ankietowanych mieszkańców dobrze oceniła działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Z kolei, 22,58% przyznało, iż działania gminy w tym zakresie są dostateczne. Następnie 8,06% przyznało, że oferta gminy w tym zakresie jest niedostateczna, a 1,61% stwierdziło, iż jest bardzo dobra. Pozostałe 20,97% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Turystyka

Gmina Wilkowice położona jest na malowniczym pograniczu Beskidu Śląskiego i Małego oraz Kotliny Żywieckiej (w tzw. Bramie Wilkowickiej). Gmina Wilkowice, uznawana bardzo często jako miejsce typowo turystyczne, dysponuje bardzo dobrze rozwiniętą bazą noclegową o zróżnicowanym standardzie. Na terenie gminy znajdują się schroniska górskie, wiele gospodarstw agroturystycznych, domów wczasowych, hoteli, zajazdów i restauracji. Gmina posiada niezwykle korzystne warunki do rekreacji i uprawiania sportu. Otoczona z jednej strony pasmem gór Beskidu Śląskiego z Kozią Górą, Szyndzielnią, Klimczokiem i Magurą, z drugiej Beskidu Małego z Czuplem, Magurką Wilkowicką i Rogaczem. Wszystkie połączone są gęstą siecią znakowanych szlaków turystycznych. W zimie zaś skorzystać można z trasy do narciarstwa biegowego w szczytowych partiach Magurki Wilkowickiej.

Gmina Wilkowice stanowi doskonałe miejsce do uprawiania coraz popularniejszego sportu, jakim systematycznie staje się kolarstwo górskie. Zarówno Wilkowice, jak i Bystra (masyw Klimczoka i Szyndzielni) są idealną bazą wypadową na ścieżki pieszo-rowerowe dla żądnych rowerowo-górskich przygód. Szczególnie polecane są ścieżki - ta łącząca Miasto Bielsko-Biała ze ścieżkami w Szczyrku oraz trasy wokół Koziej Góry, kończące się zjazdem do Bystrej.

Gmina Wilkowice jest również miejscem, które z całą pewnością, zamieszka w sercu każdego fana pieszych wędrówek górskich. Niewiele jest w końcu w Polsce gmin, które mogą cieszyć się z umiejscowienia na ich terenie dwóch pasm górskich (Beskid Mały i Beskid Śląski), kilku powszechnie rozpoznawalnych szczytów oraz aż trzech schronisk górskich (Klimczok, Szyndzielnia, Magurka Wilkowicka).

Gmina Wilkowice, dzięki swojemu wyjątkowemu ukształtowaniu powierzchni, sprawia, że doskonałą przestrzeń dla siebie znajdują tu zarówno początkujący jak i zaawansowani hobbyści nordic walkingu. W Gminie Wilkowice nordic walking najmocniej rozwija się w Miesznej. Funkcjonujące tam [Stowarzyszenie Rozwoju Miesznej](#) organizuje zajęcia z instruktorem w tym zakresie oraz coroczny Rajd Nordic Walking o Puchar Białego Jelenia z Herbu Miesznej.

Cechą wyróżniającą Gminę Wilkowice jest liczba schronisk oraz innych obiektów o zbliżonych do schroniska turystycznych funkcjach. Takich obiektów na terenie Gminy Wilkowice jest aż 4, co powoduje, że turyści korzystający z uroków eksploracji Beskidu Małego oraz Beskidu Śląskiego, mają szeroki wachlarz możliwości dotyczący celu swoich górskich wycieczek:

- Schronisko Górskie PTTK „Klimczok”;
- Schronisko Górskie PTTK „Szyndzielnia”;
- Schronisko Górskie PTTK na Magurce Wilkowickiej;
- SST ROGACZ Chatka na Rogaczu.

Szlaki turystyczne na terenie Gminy Wilkowice:

- **WILKOWICE CENTRUM** – szlak zielony do Schroniska PTTK na Magurce Wilkowickiej;
- **WILKOWICE GÓRNE** – szlak czarny do Schroniska Górskiego PTTK na Magurce Wilkowickiej przez Skałę Czarownic i Smoczą Jamę;
- **BYSTRA - POD ŹRÓDŁEM** – szlak niebieski i czarny na Klimczok, szlak zielony i żółty na Szyndzielnię przez Kołowrót, szlak czerwony do Schroniska PTTK Klimczok przez Magurę, jak również szlak czerwony na Równię pod Kozią, można kontynuować swój spacer szlakiem niebieskim do Schroniska Stefanka na Koziej Górze. Z Równi pod Kozią udać się można również, kontynuując wycieczkę szlakiem czerwonym na bielskie Błonia;
- **PARAFIA MESZNA** – szlak żółty do Schroniska PTTK Klimczok przez Chatę na Groniu oraz Magurę, lub szlak żółty i czarny do Sanktuarium Matki Bożej Królowej Polski w Szczyrku na Górze przez Chatę na Groniu. Z Sanktuarium szlakiem niebieskim zejść można do Szczyrku;
- **PARAFIA BYSTRA KRAKOWSKA** – szlak żółty na Lanckoronę, dalej swoją podróż kontynuować można szlakiem niebieskim na Klimczok.¹²

¹² Gmina Wilkowice- szlaki turystyczne

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2021, na terenie Gminy Wilkowice pracowało 2 950 mieszkańców gminy, w tym 64,24% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 35,76% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2018-2021 wzrosła ogólna liczba osób pracujących w gminie o 27,32%.

Tabela 9. Liczba osób pracujących na terenie Gminy Wilkowice w latach 2018-2021

Liczba osób pracujących w gminie	
Pracujący ogółem:	
Rok 2018	2 317 osób
Rok 2019	2 393 osoby
Rok 2020	2 699 osób
Rok 2021	2 950 osób
Kobiety	
Rok 2018	1 597 kobiet
Rok 2019	1 627 kobiet
Rok 2020	1 749 kobiet
Rok 2021	1 895 kobiet
Mężczyźni	
Rok 2018	720 mężczyzn
Rok 2019	766 mężczyzn
Rok 2020	950 mężczyzn
Rok 2021	1 055 mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku ogółem w gminie zarejestrowanych było 166 osób bezrobotnych, w tym 84 kobiety oraz 82 mężczyzn. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 roku wyniósł 2,10% (2,30% wśród kobiet i 1,90% wśród mężczyzn).

Gospodarka

W Gminie Wilkowice w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 746 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 485 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 80 nowych podmiotów, a 61 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (191) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (80) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (129) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (61) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

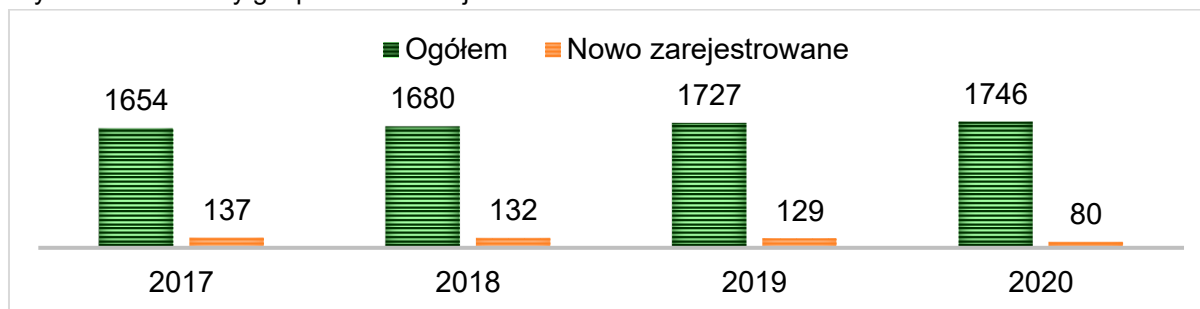
Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Wilkowice najwięcej (84) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (1 690) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

0,7% (13) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 25,2% (440) podmiotów, a 74,1% (1 293) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Wilkowice najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21,1%) oraz budownictwo (13,9%).

Na przestrzeni lat 2017-2020 obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów, natomiast można również zaobserwować spadek nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Wykres 7. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WILKOWICE

Na początku badania mieszkańców poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie Gminy Wilkowice. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 10. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie Gminy Wilkowice

Problemy społeczne	Średnia ważona problemu
Alkoholizm	3,35
Narkomania	2,95
Wzrost przestępczości	3,05
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	3,00
Bezrobocie	3,12
Ubóstwo	3,33
Przemoc	3,20
Uzależnienia behawioralne	3,10

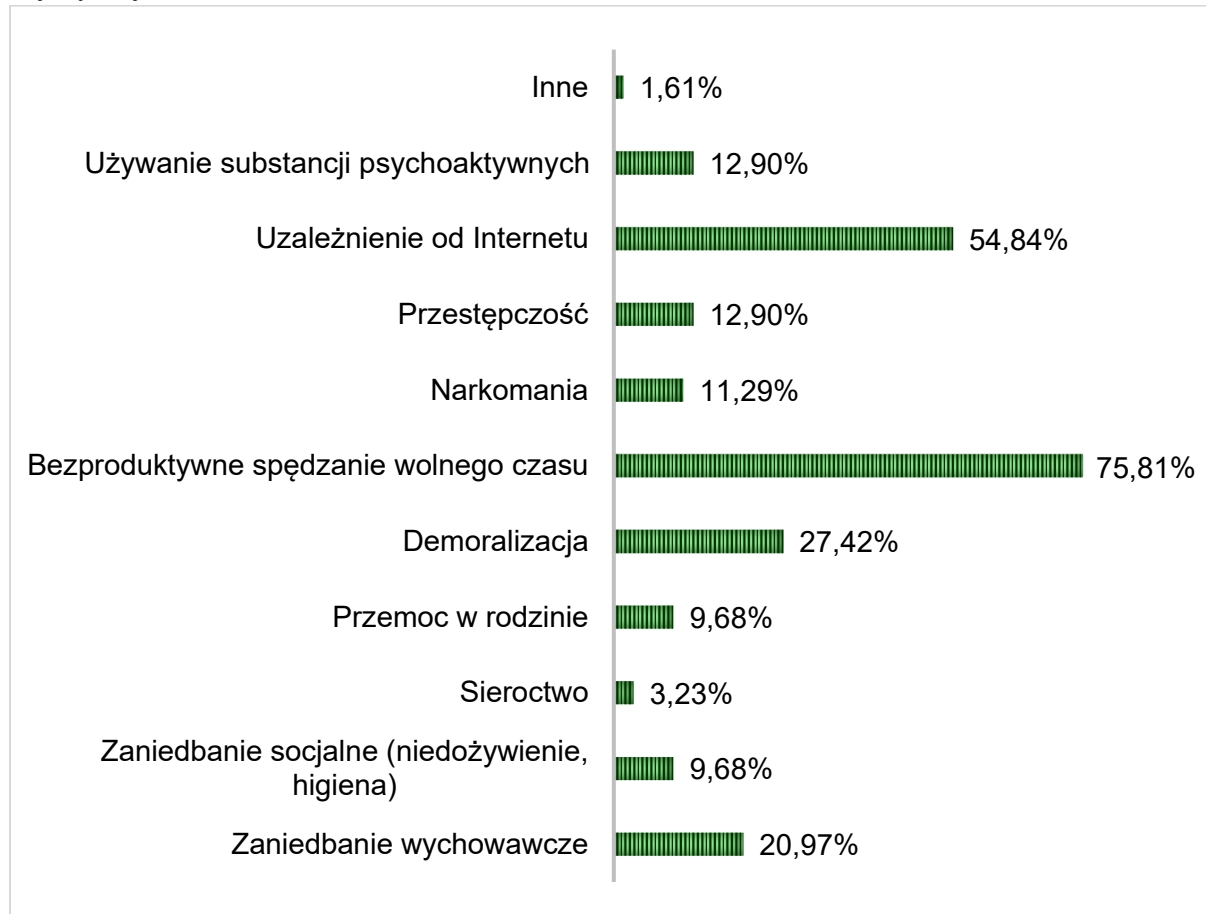
Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali alkoholizm, którego ważność została oceniona na poziomie 3,35. Problem alkoholizmu również w badaniach ankietowych przeprowadzonych w 2021 roku został oceniony najwyżej przez mieszkańców. Najwyższa pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Na kolejnych pozycjach pod względem ważności znalazł się problem ubóstwa oraz problem przemocy. Mieszkańcy mieli również możliwość wpisania innych ważnych problemów. Wśród nich znalazły się: drożyzna, inflacja, rosnące koszty życia i opłaty

energetyczne, smog, brak miejsc rekreacji dla dorosłych i młodzieży oraz brak miejsc opieki nad seniorami.

Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest bezproduktywne spędzanie czasu wolnego wskazane przez 75,81% badanych mieszkańców. Kolejno 54,84% wskazało na uzależnienie od Internetu, a 27,42% na demoralizację. Idąc dalej, 20,97% zaznaczyło zaniedbanie wychowawcze, 12,90% używanie substancji psychoaktywnych oraz przestępczość, a 11,29% narkomanię. Następnie 9,68% wskazało na przemoc w rodzinie oraz zaniedbanie socjalne (niedożywienie, zła higiena), a 3,23% na sieroctwo. Z kolei, 1,61% przyznało, iż jest to alkoholizm.

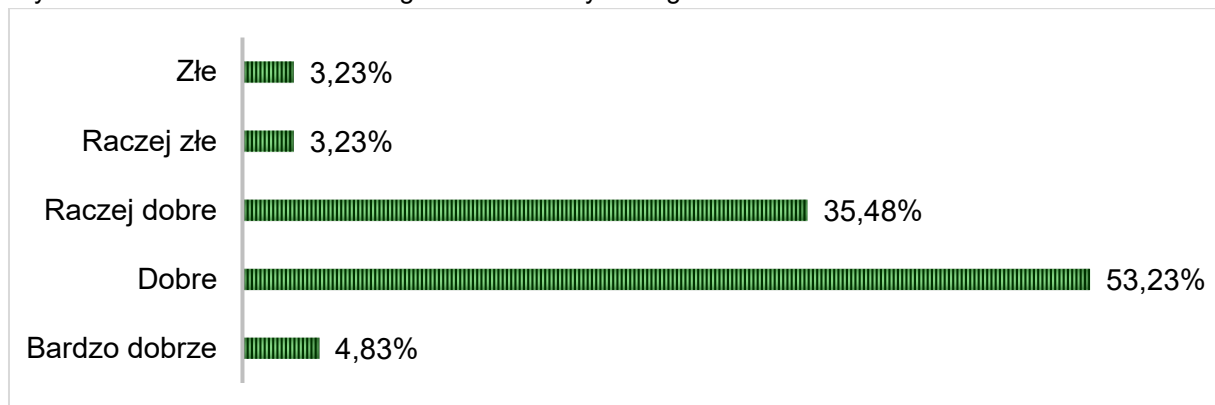
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100%.

Wykres 8. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?

Ogólne warunki życia w Gminie Wilkowice 53,23% badanych mieszkańców oceniło jako dobre, a 35,48% oceniło je jako raczej dobre. Z kolei, 4,83% uznało, iż są one bardzo dobre, a pozostałe łącznie 6,46% respondentów wystawiło negatywną ocenę warunków życia w gminie.

Wykres 9. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Idąc dalej, zapytano mieszkańców jak oceniają poniższe stwierdzenia, biorąc pod uwagę ostatnie 5 lat.

I tak, dla 40,32% widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest podobny, a dla 38,71% jest to zjawisko rzadsze. Z kolei, 14,52% uznało, iż taki widok jest coraz częstszy, a pozostałe 6,45% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Dla 45,16% widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest podobny, a dla 40,32% rzadszy. Z kolei, 6,45% uznało, iż jest to zjawisko coraz częstsze, a pozostałe 8,06% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Według 48,39% dorośli piją tyle samo co 5 lat temu, a 25,81% uznało, iż jest to zjawisko rzadsze. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 17,74%, uznając, że jest to zjawisko częstsze, a pozostałe 8,06% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Idąc dalej, 43,55% przyznało, iż niepełnoletni piją tak samo jak wcześniej. Następnie 25,81% przyznało, że spotyka się z tym coraz częściej, a 14,52% uznało, iż jest to zjawisko rzadsze. Pozostałe 16,13% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

Największy problem badanym mieszkańcom sprawiła ocena spożywania alkoholu w miejscu pracy, bowiem 50,00% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego

pytania. Z kolei, 25,81% przyznało, iż rzadziej obserwuje takie sytuacje, a 19,35% stwierdziło, że jest to zjawisko podobne. Dla 4,84% jest to zjawisko coraz częstsze.

Według 46,77% występowanie przemocy w rodzinie jest podobne na przestrzeni ostatnich 5 lat na terenie gminy. Z kolei, 20,97% stwierdził, iż coraz częściej można zaobserwować takie sytuacje, a 6,45% przyznało, iż jest to zjawisko radsze. Pozostałe 25,81% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Dla 43,55% skala użytkowania substancji psychoaktywnych typu narkotyki i dopalacze jest taka sama. Kolejno 20,97% przyznało, iż coraz częściej można zobaczyć takie przypadki, a 8,06% uznało, że zdarza się to coraz rzadziej. Pozostałe 27,42% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Według 48,39% coraz częściej można zaobserwować zaburzenia depresyjne oraz lękowe. Z kolei, 17,74% uznało, iż jest to zjawisko podobne na przestrzeni ostatnich 5 lat, a 8,06% przyznało, że jest to zjawisko radsze. Pozostałe 25,81% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

Zadano również respondentom pytanie czy odczuwają jakieś negatywne skutki związane z pandemią COVID-19. I tak, 67,74% stanowczo zaprzeczyło, a pozostałe 32,26% przyznało, iż odczuło negatywne skutki pandemii, w tym: wzrost inflacji, drożyzna, brak bezpieczeństwa, depresja, brak możliwości dostania się do lekarza, ograniczenie wolności i swobód obywatelskich oraz podstawowych praw człowieka, upadek gospodarki i wzrost bezrobocia, nerwowość, niepewność, osłabienie organizmu oraz bezsenność.

Zapytano więc mieszkańców z terenu Gminy Wilkowice czy pandemia COVID-19 wpłynęła na ich postawy wobec używania środków psychoaktywnych. I tak, dla zdecydowanej większości nie miała ona wpływu, jednak znalazła się grupa osób która potwierdziła zwiększone użytkowanie środków psychoaktywnych, w tym: 11,29% częściej sięgało po alkohol, a 14,52% po papierosy.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. 1. ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3. w/w ustawy Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach jest jednostką budżetową Gminy Wilkowice. Ta instytucja samorządowa zajmuje się świadczeniem szeroko pojętej pomocy społecznej - dążeniem do poprawy jakości życia mieszkańców i przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wilkowicach zatrudnionych jest 17 osób, w tym: Dyrektor, główny księgowy, kierownik działu świadczeń rodzinnych, 6 pracowników socjalnych, asystent rodziny, 6 pracowników administracyjnych (1 w dziale pomocy społecznej, 3 w dziale świadczeń rodzinnych, 2 w dziale księgowo-administracyjnym) oraz sprzątaczką.

Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach wynika, iż ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała, natomiast wzrosła liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień.

Tabela 11. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną		
Rodziny korzystające ze świadczeń GOPS	Rok 2019	96
	Rok 2020	91
	Rok 2021	91
Liczba osób w rodzinach	Rok 2019	163
	Rok 2020	142
	Rok 2021	143
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	Rok 2019	7
	Rok 2020	12
	Rok 2021	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Najistotniejszą formę wsparcia stanowi praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni świadczą pomoc w uzyskaniu różnych świadczeń między innymi: świadczeń emerytalno-rentowych, świadczenia uzupełniającego, świadczeń rodzinnych, sporządzania wniosków itp. Pracę socjalną trudno jest opisać, jak również przedstawić w liczbach i tabelach. Zajęcie to jest bardzo czasochłonne. Czasami jedna sprawa wymaga wykonania wielu telefonów, odwiedzenia wielu instytucji, współpracy z różnymi ludźmi i organizacjami. Podsumowując jest to jedno z najtrudniejszych zadań wyznaczonych przez ustawę o pomocy społecznej.

Kolejną formą udzielanej pomocy były świadczenia pieniężne, choć liczba rodzin korzystających z tego typu pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat nieco zmalała. Wiele osób korzysta z świadczeń niepieniężnych. Na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej.

Tabela 12. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS		
Świadczenia pieniężne	Rok 2019	78
	Rok 2020	66
	Rok 2021	69
Świadczenia niepieniężne	Rok 2019	46
	Rok 2020	43
	Rok 2021	39
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	Rok 2019	311
	Rok 2020	280
	Rok 2021	273
Usługi opiekuńcze	Rok 2019	12
	Rok 2020	18
	Rok 2021	12
Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	Rok 2019	7
	Rok 2020	10
	Rok 2021	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

W roku 2021 najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej była długotrwała choroba oraz niepełnosprawność, a kolejno ubóstwo i bezrobocie.

Tabela 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:

Powody przyznawania pomocy społecznej		
Niepełnosprawność	Rok 2019	63
	Rok 2020	61
	Rok 2021	88
Bezrobocie	Rok 2019	27
	Rok 2020	26
	Rok 2021	32
Osoby dotknięte klęską żywiołową	Rok 2019	0
	Rok 2020	0
	Rok 2021	0

Ubóstwo	Rok 2019	65
	Rok 2020	55
	Rok 2021	68
Bezradność opiek. wych.	Rok 2019	40
	Rok 2020	38
	Rok 2021	28
Długotrwała choroba	Rok 2019	53
	Rok 2020	46
	Rok 2021	88
Przemoc w rodzinie	Rok 2019	5
	Rok 2020	2
	Rok 2021	1
Bezdomność	Rok 2019	4
	Rok 2020	5
	Rok 2021	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	Rok 2019	4
	Rok 2020	8
	Rok 2021	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Odbiorcami pomocy społecznej w 2021 roku były przede wszystkim osoby niepracujące oraz bezrobotni, bez prawa do zasiłku.

Tabela 14. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową	2021 rok
pracuje	4
pracuje dorywczo	2
nie pracuje	38
studiuje	2
na rencie	17

na emeryturze	24
na zasiłku dla bezrobotnych	0
bezrobotny, bez prawa do zasiłku	29
Inne: dzieci w wieku szkolnym i młodsze	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Tabela 15. Procedura „Niebieskie Karty”

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:		
Wszczęcie procedur	Rok 2019	19
	Rok 2020	15
	Rok 2021	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkowicach, w którym wzięło udział 8 osób. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu gminy pracownicy GOPS najczęściej wymieniali alkoholizm, a kolejno bezradność opiekuńczo-wychowawczą, przemoc w rodzinie oraz nieporadność życiową. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na ubóstwo, bezrobocie, niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami oraz niesamodzielność osób starszych zarówno samotnych jak i porzuconych przez rodziny.

Z odpowiedzi pracowników GOPS wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, nadużywanie alkoholu/alkoholizm oraz konflikty ze współmałżonkiem/partnerem. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na problemy finansowe, przemoc oraz problemy zdrowotne w rodzinie.

Bezrobocie

Zgodnie z danymi GUS, w 2021 roku w Gminie Wilkowice zarejestrowanych było 166 osób bezrobotnych, w tym: 84 kobiety oraz 82 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2019-2020 ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Wilkowice wzrosła o 38,52%. Natomiast w 2021 roku nastąpił spadek ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

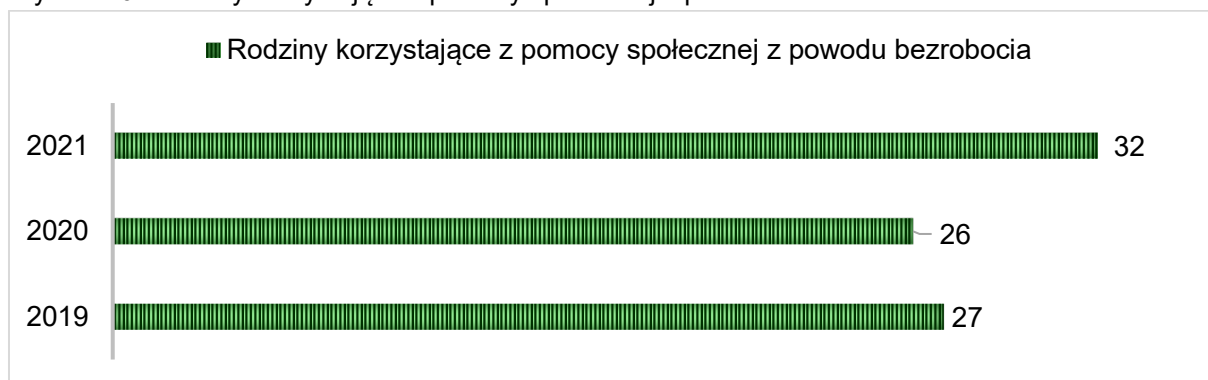
Tabela 16. Stan bezrobocia rejestrowanego w Gminie Wilkowice w latach 2018-2021

Stan bezrobocia	
Bezrobotni zarejestrowani ogółem:	
Rok 2018	171 osób
Rok 2019	135 osób
Rok 2020	187 osób
Rok 2021	166 osób
Kobiety	
Rok 2018	91 kobiet
Rok 2019	76 kobiet
Rok 2020	106 kobiet
Rok 2021	84 kobiety
Mężczyźni	
Rok 2018	80 mężczyzn
Rok 2019	59 mężczyzn
Rok 2020	81 mężczyzn
Rok 2021	82 mężczyzn
Osoby długotrwale bezrobotne	
Rok 2018	73 osoby
Rok 2019	41 osób
Rok 2020	73 osoby
Rok 2021	62 osoby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GOPS w Wilkowicach, na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Wykres 10. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Bezdomność

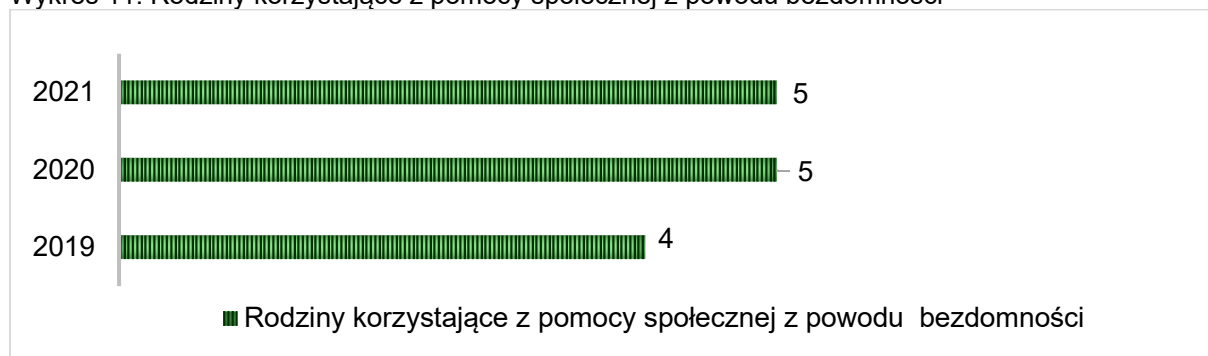
Zdefiniowanie pojęcia bezdomności niewątpliwie nastrocza badaczom coraz to nowszych problemów. Najogólniej, można ją określić jako względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania.¹³

Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji. Jest to swego rodzaju znak czasu.

Bezdomność w Gminie Wilkowice jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach.

Zgodnie z danymi GOPS w Wilkowicach, na przestrzeni lat 2019-2021 nieco wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

¹³ M. Porowski, Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych, [w:] Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434

Problemy uzależnień

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najczęściej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.¹⁴

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 17. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe) dla Polski 38,6 mln mieszkańców oraz Gminy Wilkowice 13 334 mieszkańców	
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Polska: ok. 2% populacji
	Gmina Wilkowice: ok. 267 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Polska: ok. 4% populacji
	Gmina Wilkowice: ok. 533 osoby
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Polska: ok. 4% populacji
	Gmina Wilkowice: ok. 533 osoby
Osoby pijące szkodliwie	Polska: 5-7% populacji
	Gmina Wilkowice: ok. 667 - 933 osoby

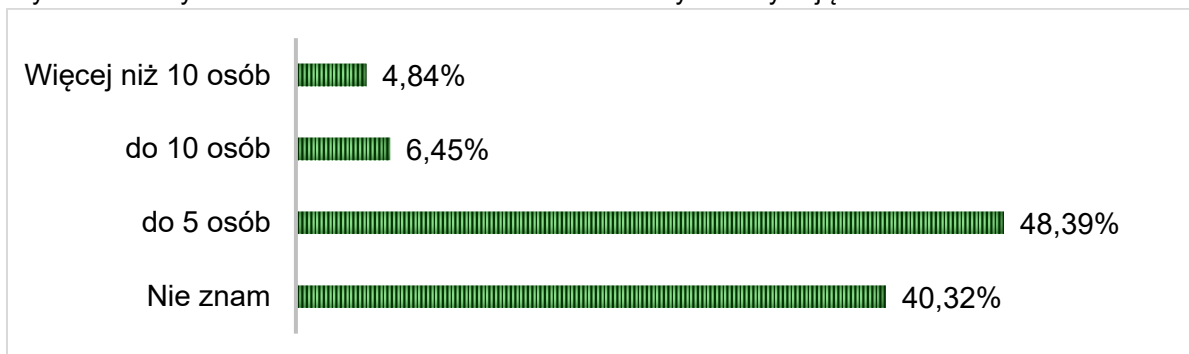
¹⁴ PARPA

Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	Polska: 2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin
	Gmina Wilkowice: ok. 178 osób dorosłych i 355 dzieci

Źródło: PARPA

Dane z przeprowadzonej diagnozy społecznej wśród mieszkańców z terenu Gminy Wilkowice wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. Idąc dalej, 38,71% uznało, że są to nieliczne przypadki, a 29,03% uważa, że jest to problem zauważalny na terenie gminy. Ponadto, 53,23% badanych mieszkańców uważa, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów potwierdzających znajomość w swoim otoczeniu osób nadużywających alkoholu, łącznie 59,77% z nich przyznało, że zna takie osoby, w tym: 48,39% zna do 5 takich osób, 6,45% do 10 takich osób, a 4,84% powyżej 10 takich osób. Pozostałe 40,32% nie posiada takich znajomości.

Wykres 12. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Jak wskazują wyniki pozyskane w trakcie badania, 54,84% respondentów spożywa alkohol okazjonalnie, a 27,42% respondentów zadeklarowało abstynencję. Natomiast pozostali ankietowani przyznali się do spożywania alkoholu raz w miesiącu lub częściej. Najczęściej spożywanym alkoholem okazało się piwo oraz drinki.

Idąc dalej, łącznie 25,81% ankietowanych potwierdziło, że spotkało się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców. Z kolei, 12,90% badanych było kilka razy świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. Łącznie 20,97%

badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

W opinii 19,35% badanych piwo i wino są zbyt słabymi alkoholami by można się było od nich uzależnić. Co więcej, 32,26% ankietowanych uważa, że tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia. Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych¹⁵. Należy zatem podejmować działania profilaktyczne mające na celu zwiększanie świadomości mieszkańców w tym zakresie.

Uwagę zwraca wynik wskazujący, iż tylko 22,58% respondentów zna instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym, a wśród nich wskazują Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Pozostałe 77,42% badanych przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Problem spożywania napojów alkoholowych przez młode osoby potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkoły z terenu gminy Wilkowice.

Z pozyskanych danych wynika, iż 7,58% uczniów klas piątych i szóstych oraz 25,86% uczniów klas siódmych i ósmych miało już kontakt z alkoholem. Niepokojącym jest również fakt, iż obniża się wiek inicjacji alkoholowej, która według deklaracji badanych uczniów najczęściej przypada na wiek 11 lat. Warto zaznaczyć, iż 21,74% pijących uczniów klas siódmych i ósmych piło za namową osób trzecich. Wielu uczniów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane w trakcie badania dane

¹⁵ Fudała J., Bezpieczne picie alkoholu, 2017

wskazują, iż takie znajomości zazwyczaj poszerzają się wraz z wiekiem badanych. Uczniowie prezentują dość wysoki poziom znajomości konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu, jednak istnieje grupa osób, szczególnie w klasach młodszych nie posiadających wiedzy w tym zakresie.

Problem alkoholizmu potwierdzają także odpowiedzi uczestniczących w badaniu sprzedawców napojów alkoholowych. I tak, 5,00% potwierdziło, iż zdarzyło się nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu. 75,00% badanych przyznało, że spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe. Badani deklarowali najczęściej, że próby zakupu alkoholu przez osoby młode zdarzają się raczej rzadko (80,00%). Co więcej, 5,00% potwierdziło sprzedaż nieletnim alkoholu. Idąc dalej, 85,00% ankietowanych sprzedawców napojów alkoholowych przyznaje, iż osoby niepełnoletnie podejmują próbę zakupu piwa 0%. W tym miejscu należy odwołać się do oficjalnego stanowiska Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zgodnie z którym „sprzedaż osobom nieletnim tzw. piwa bezalkoholowego (...) będzie budzić wątpliwości wychowawcze oraz może naruszać cele ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych szczególnie wśród dzieci i młodzieży, gdyż spożywanie przez dzieci oraz młodzież piwa bezalkoholowego wyrabia nawyki konsumpcji piwa w życiu dorosłym.”¹⁶

Pozytywnym jest, że w przypadku wątpliwości co do pełnoletności klienta, wszyscy sprzedawcy proszą o okazanie dokumentu potwierdzającego wiek, gdyż w zdecydowanej większości mają świadomość jakie kary grożą sprzedawcy za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Ponadto, 65,00% wie na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego,

¹⁶ PARPA, Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego, Warszawa 2018

zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów alkoholowych na szczeblu gminnym odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wilkowicach. Komisja inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych.

Celem działań jest ograniczenie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększenie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych.

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują, iż na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba wniosków o leczenie odwykowe, natomiast wzrosła liczba wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Tabela 18. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych		
Posiedzenia KRPA (ogółem)	Rok 2019	23
	Rok 2020	21
	Rok 2021	17
Posiedzenia zespołu motywującego	Rok 2019	9
	Rok 2020	4
	Rok 2021	4
Przeprowadzone rozmowy motywujące	Rok 2019	Brak danych
	Rok 2020	18
	Rok 2021	17

Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Rok 2019	6
	Rok 2020	6
	Rok 2021	7
Wnioski o leczenie odwykowe	Rok 2019	21
	Rok 2020	16
	Rok 2021	11
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	Rok 2019	5
	Rok 2020	5
	Rok 2021	13
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	Rok 2019	0
	Rok 2020	0
	Rok 2021	3
Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	Rok 2019	4
	Rok 2020	20
	Rok 2021	6
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	Rok 2019	2
	Rok 2020	3
	Rok 2021	4

Punkt Konsultacyjny Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wilkowicach, zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych:

W PK dyżurują dwie osoby: psycholog oraz specjalista psychoterapii uzależnień, zakres działań: rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta, motywowanie osoby uzależnionej i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnień, motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale niezależnych, do zmiany szkodliwego wzorca picia, udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym, udzielanie konsultacji i wsparcia rodzicom młodzieży upijającej się.

Świetlice:

Liczba placówek: 0

Grupy samopomocowe:

Liczba: 2 - dla uzależnionych

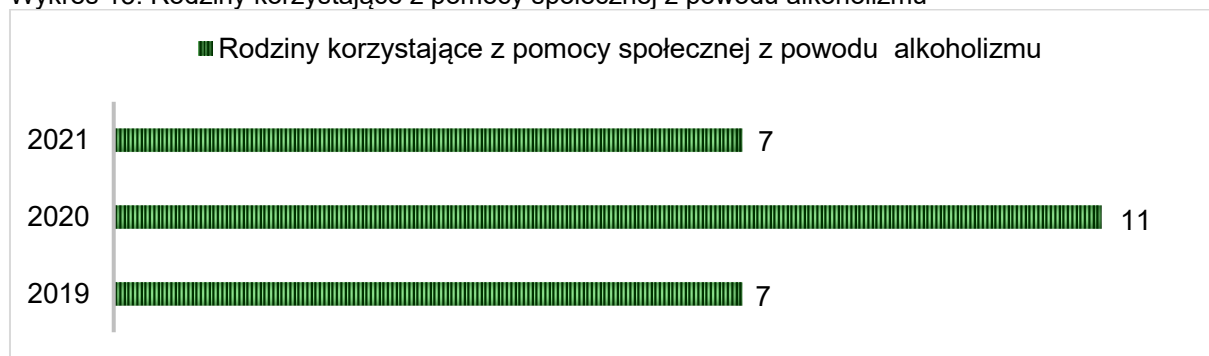
Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba procedur NK.

Tabela 19. Procedura NK

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:		
Wszczęcie procedur przez członków GKRPA	Rok 2019	1
	Rok 2020	1
	Rok 2021	0

Zgodnie z danymi GOPS w Wilkowicach, w roku 2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu była najwyższa.

Wykres 13. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Narkomania

Według danych z lat 2018/2019 odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest kilkunastokrotnie niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano w Polsce na poziomie 79,9% (badanie z 2018 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata).¹⁷

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie Gminy Wilkowice, natomiast są to najczęściej sporadyczne przypadki. Zdecydowana większość respondentów tj. 90,32% biorących udział w badaniu nie zna osób zażywających narkotyki, jak również miejsc, w których można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych (93,55%). Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się łącznie 8,06% respondentów, przy czym większość z nich tj. 4,84% zadeklarowała, że był to jednorazowy kontakt, a 1,61% przyznało się do kilkakrotnego zażywania substancji psychoaktywnych i tyle samo przyznało, iż sięga po nie raz na jakiś czas.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki. Do posiadania tego typu znajomości przyznało się 4,55% uczniów klas piątych i szóstych oraz 10,92% uczniów klas siódmych i ósmych. Zdecydowana większość uczniów szkoły podstawowej nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Do zażywania narkotyków przyznało się 1,72% uczniów klas siódmych i ósmych. Wszyscy z nich przyznali, iż zdarzyło się im przebywać na terenie szkoły pod wpływem narkotyków. Kolejno 7,47% potwierdziło, iż posiada informacje gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Badani uczniowie prezentują raczej dobry poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji

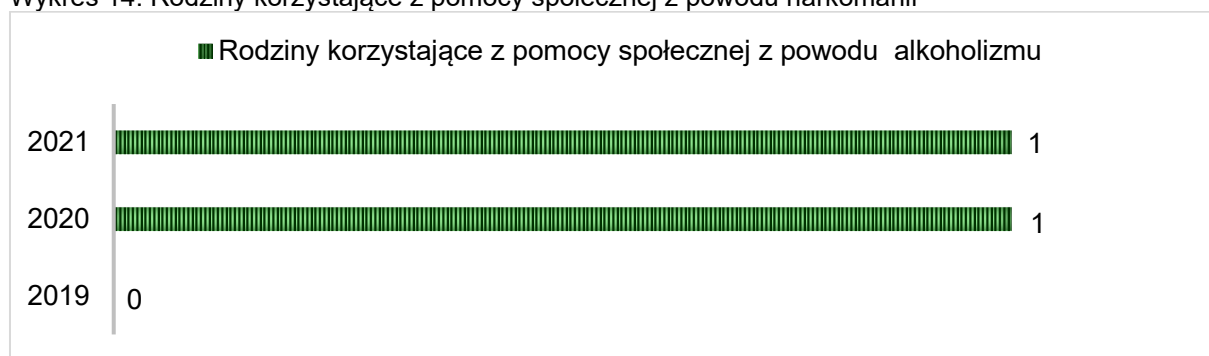
¹⁷ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020

prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje spora grupa osób, szczególnie wśród uczniów młodszych, która takiej wiedzy nie posiada.

Idąc dalej, 2,30% uczniów klas siódmych i ósmych przyznało, iż miało kontakt z dopalaczami, a 5,17% przyznało, iż wie gdzie i u kogo kupić dopalacze. Ponadto, 9,20% uczniów klas siódmych i ósmych przyznało, że zna osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze. Idąc dalej, 30,46% z nich przyznało, że nie posiada wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych używania dopalaczy.

Zgodnie z danymi GOPS w Wilkowicach, w latach 2020 i 2021 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii była najwyższa.

Wykres 14. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu narkomanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Uzależnienia behawioralne

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (...) Takie zjawiska, jak ogólnoświatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji” ludzkiego życia.¹⁸

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 r. 98,8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet do codziennych aktywności. W zrealizowanych rok wcześniej badaniach „Nastolatki wobec Internetu” (Kamieniecki i in., 2016) również wykazano, że w domu korzysta z niego codziennie ponad 90% nastolatków. Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Powszechne korzystanie przez młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Choć dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, to jednak w przypadku pewnej grupy młodych internautów korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli.

W związku z tym zadano poszczególnym grupom badawczym kilka pytań odnośnie zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Wśród uczniów klas piątych i szóstych najbardziej zauważalnym problemem jest nadmierne korzystanie z gier komputerowych wskazane przez 22,22%, a kolejno nałogowe korzystanie z Internetu 15,66% oraz nadmierne korzystanie z telefonu 12,12%.

¹⁸ Wasilewski. J, Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 9

Z kolei, uczniowie klas siódmych i ósmych najczęściej mierzą się z nadmiernym korzystaniem z Internetu (21,26%), nadmiernym korzystaniem z telefonu (20,69%), nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych (20,11%) oraz strachem związanym z brakiem kontaktu z telefonem komórkowym (16,09%).

Wielu rodziców zadaje sobie pytanie, czy ich nastoletnie dzieci mogą uzależnić się od komputera lub innych czynności. Czy takie niepokojące zjawiska mogą zagrozić zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci? Do niedawna uważano, że można się uzależnić tylko od substancji psychoaktywnych, a więc od alkoholu, tytoniu, leków i narkotyków. Okazuje się jednak, że w dobie nowoczesnych technologii informatycznych dorastające dzieci są coraz bardziej narażone na inne zagrożenia, które określa się jako uzależnienie od czynności lub uzależnienie behawioralne.

Zapytano więc rodziców czy zauważyli u swojego dziecka problemy związane z uzależnieniami od czynności. W wyniku odpowiedzi okazało się, iż największy odsetek badanych rodziców tj. 32,20% wskazał, iż ich dzieci najczęściej dotyczy problem fonoholizmu, czyli nałogowego korzystania z telefonu komórkowego. Kolejno 30,51% respondentów zauważyło u swoich dzieci problem nadmiernego korzystania z Internetu, a 25,42% nadmiernego korzystania z gier komputerowych.

Również badani nauczyciele wskazywali najczęściej, że ich uczniów dotyczy problem nałogowego korzystania z gier komputerowych, telefonu komórkowego oraz Internetu.

Zarówno badani rodzice, jak i badani nauczyciele najczęściej oceniali swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych jako dobrą, jednak istnieje grupa osób, która oceniła niedostatecznie swoją wiedzę w tym zakresie. Ponadto, 61,22% badanych nauczycieli przyznało, iż chcieliby uczestniczyć w szkoleniach poświęconych tematyce uzależnień behawioralnych.

Również najważniejszym problemem wśród dorosłych mieszkańców z terenu Gminy Wilkowice okazał się problem fonoholizmu. Taką odpowiedź wskazało 35,48% badanych mieszkańców. Kolejno 33,874% mierzy się z nadmiernym korzystaniem z Internetu, a 19,35% przyznało, że dotyczy ich pracoholizm (uzależnienie od pracy). Pozostałe wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:

Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:	Tak
uzależnieniem od pracy (pracoholizm)	19,35%
nadmiernym korzystaniem z telefonu komórkowego (fonoholizm)	35,48%
nadmiernym korzystaniem z Internetu	33,87%
nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych	6,45%
hazardem	1,61%
nałogowym kupowaniem rzeczy (zakupoholizm)	4,84%
nadmiernym objadaniem się (jedzenioholizm)	3,23%
obsesyjnym przestrzeganiem jedzenia zdrowej żywności (ortoreksja)	3,23%

Ponadto, 41,94% badanych mieszkańców oceniło na poziomie dostatecznym swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych. Kolejno 29,03% przyznało, iż jest ona dobra, a 19,35% stwierdziło, że ich wiedza w tym zakresie jest niedostateczna. Następnie 4,84% przyznało, iż zna się bardzo dobrze w tym temacie, a pozostałe 4,84% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

W kontekście przywołanych wyżej wyników badań, zaleca się upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie/dystrybuowanie materiałów informacyjno- edukacyjnych oraz prowadzenie kampanii społecznych.

W trakcie ankietyzacji zapytano również badanych mieszkańców gminy, o to czy zdarza im się uczestniczyć we wskazanych formach gier losowych. Jak wynika z pozyskanych danych zdecydowana większość ankietowanych nie bierze udziału w tego typu grach. Wśród tych, którzy przyznali się do uczestnictwa, najbardziej popularną formą gier okazały się zakłady bukmacherskie typu STS, Lotto, w których jak najczęściej przyznawali respondenci uczestniczą od czasu do czasu. Szczegółowy rozkład odpowiedzi znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 21. Czy uczestniczy Pan/Pani we wskazanych formach gier losowych?

Rodzaje gier losowych	
Konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegające na wysyłaniu płatnych smsów	
Tak, regularnie	1,61%
Tak, od czasu do czasu	11,29%
Korzystałem w przeszłości	16,13%
Nie	70,97%
Gry na automatach w salonie gier	
Tak, regularnie	1,61%
Tak, od czasu do czasu	6,45%
Korzystałem w przeszłości	6,45%
Nie	85,48%
Zakłady bukmacherskie np. STS, Lotto	
Tak, regularnie	6,45%
Tak, od czasu do czasu	22,58%
Korzystałem w przeszłości	9,68%
Nie	61,29%
Internetowe gry hazardowe np. poker	
Tak, regularnie	1,61%
Tak, od czasu do czasu	4,84%
Korzystałem w przeszłości	0,00%
Nie	93,55%

Jak się okazało, 43,55% nie zna w swoim otoczeniu osób, które korzystają regularnie z gier hazardowych. Z kolei, 45,16% przyznało, że zna 1-2 takie osoby, 8,06% odpowiedziało, że zna od 3 do 5 osób, a pozostałe 3,23% więcej niż 5 takich osób.

Gdy zapytano respondentów, czy znają w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia czy zniesławienia, największy odsetek tj. 59,68% odpowiedział, że nie posiada takich znajomości. Z kolei, 37,10% badanych potwierdziło, że zna 1-2 ofiary przestępstw internetowych, a pozostałe 3,23% od 3 do 5 takich osób.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec palenia papierosów

Palacze są obecnie mniej widoczni w przestrzeni publicznej niż w ostatnich latach. W 2010 roku w życie weszła tzw. ustawa antynikotynowa, zakazująca palenia w miejscach publicznych. Zmniejszyło się przyzwolenie społeczne na obecność osób palących w otoczeniu innych ludzi. Zmiany te odczuli m.in. klienci restauracji i barów. Papierosy pali jedna czwarta dorosłych Polaków (26%) – co piąty regularnie, a co dwudziesty – okazjonalnie. Odsetek palących jest obecnie najniższy w historii badań CBOS¹⁹.

W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytania o to, czy mieszkańcy palą papierosy. Wśród badanych z terenu Gminy Wilkowice 37,10% przyznało się do palenia. W grupie mieszkańców, którzy przyznali się do palenia, przeważały deklaracje dotyczące palenia nałogowego (43,48%). W porównaniu do 2021 roku, w tegorocznym badaniu zwiększył się odsetek osób palących papierosy.

Zbadano także postawy palących ankietowanych wobec wpływu palenia papierosów na ich zdrowie. Jak się okazało, 78,26% palących mieszkańców ma świadomość tego, że papierosy wpływają w sposób negatywny na zdrowie człowieka. Gdy zapytano palących czy zdarzyło się im palić papierosy w obecności dzieci, 47,83% przyznało, iż taka sytuacja miała miejsce.

W kontekście konsekwencji zdrowotnych, jakie powoduje palenie zapytano ogółu badanych, czy ich zdaniem palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne. I tak, 59,68% ankietowanych stwierdziło, iż w obu przypadkach szkodliwość jest taka sama, a 24,19% było zdania, że palenie bierne jest bardziej szkodliwe dla organizmu człowieka. Z kolei, 8,06% stwierdziło, iż nie szkodzi ono bardziej i tyle samo nie wyraziło swojej opinii w tym temacie.

¹⁹ CBOS, Palenie papierosów, Warszawa 2019

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Dane demograficzne wskazują wyraźnie na problem starzenia się społeczeństwa na terenie Gminy Wilkowice. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z migracją ludzi młodych wzrasta ilość osób starszych, samotnie mieszkających, które często wymagają opieki. Na terenie gminy zauważalny jest problem zapewnienia opieki, który z biegiem lat może narastać. W związku z tym konieczne jest dostosowanie infrastruktury usług społecznych do potrzeb zwiększającej się społeczności osób starszych w celu umożliwienia pozostawania jak najdłużej samodzielnie w swoim miejscu zamieszkania i aktywnymi w życiu społecznym.

Tabela 22. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Liczba mieszkańców	
Ogółem:	
Rok 2018	13 371 osób
Rok 2019	13 421 osób
Rok 2020	13 382 osoby
Rok 2021	13 334 osoby
Osoby w wieku 0-17 lat:	
Rok 2018	2 255 osób
Rok 2019	2 274 osoby
Rok 2020	2 281 osób
Rok 2021	2 257 osób
Osoby w wieku 18-59 lat:	
Rok 2018	7 704 osoby
Rok 2019	7 634 osoby
Rok 2020	7 554 osoby
Rok 2021	7 529 osób

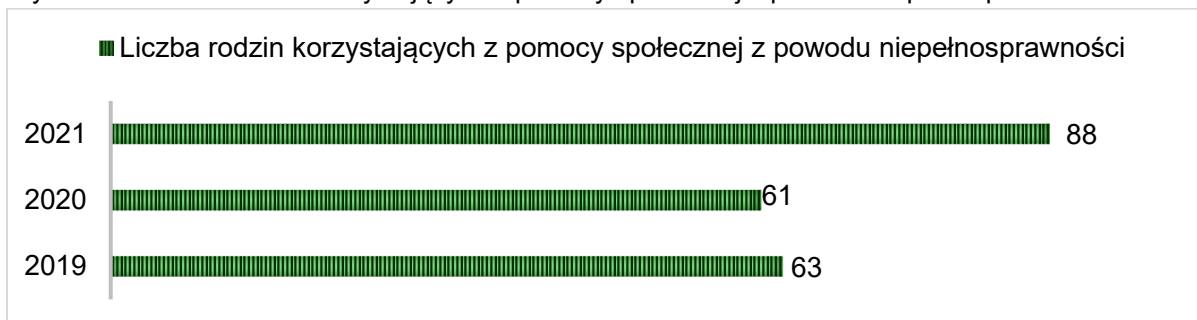
Osoby w wieku 60 lat i więcej:	
Rok 2018	3 412 osób
Rok 2019	3 513 osób
Rok 2020	3 547 osób
Rok 2021	3 548 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to przesłanki do udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, uprawniające między innymi do zasiłku okresowego, usług opiekuńczych, świadczenia pielęgnacyjnego czy specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz zasiłku stałego.

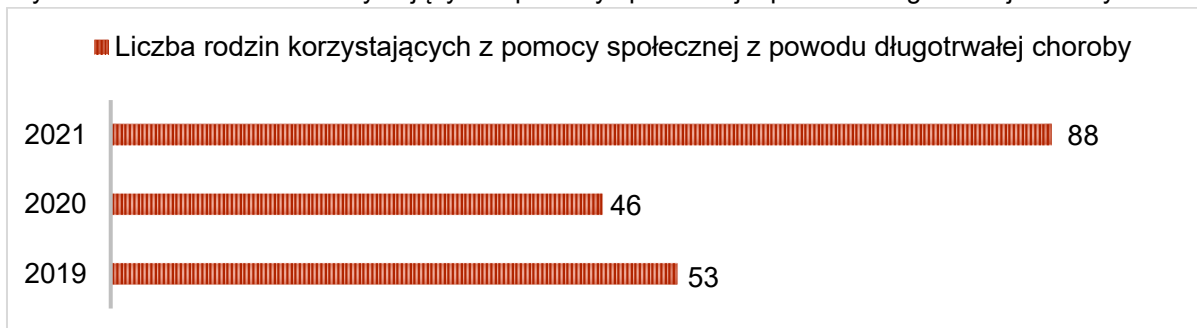
Zgodnie z danymi GOPS w Wilkowicach, na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności oraz liczba odbiorców pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby.

Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie GOPS w Wilkowicach

Ze świadczeń pomocy społecznej coraz częściej korzystają osoby w wieku senioralnym, wymagające opieki z powodu choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Wzrastają zatem wydatki na domy pomocy społecznej oraz usługi opiekuńcze.

Gmina Wilkowice przystąpiła do programów: Opieka Wytchnieniowa oraz Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej w ramach programu resortowego Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

Opieka Wytchnieniowa (OW)

Głównym celem programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi, poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej. Program był realizowany w trzech formach:

- Świadczenie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ośrodka wsparcia prowadzonym jako zadanie własne samorządu, innym miejscu wskazanym przez uczestnika programu lub jego opiekuna prawnego, które otrzyma pozytywną opinię gminy realizującej program.
- Świadczenie usługi opieki wytchnieniowej, w ramach pobytu całodobowego w ośrodku wsparcia prowadzonym jako zadanie własne samorządu, w ośrodku/placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym wpisaną do rejestru właściwego wojewody, innym miejscu wskazanym przez uczestnika programu lub jego opiekuna prawnego, które otrzyma pozytywną opinię gminy realizującej program.
- Świadczenie usługi opieki wytchnieniowej poprzez zapewnienie wsparcia członkom rodziny lub opiekunom sprawującym bezpośrednią opiekę.

Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej (AOON)

Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla uczestników Programu:

- dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz

konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz

- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności: o stopniu znacznym lub o stopniu umiarkowanym, lub traktowane na równi do wymienionych zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573).

Programy są elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, w szczególności poprzez umożliwienie im jak najbardziej niezależnego życia;
- wsparcia osób niepełnosprawnych oraz zapewnienia pomocy adekwatnej do potrzeb;
- uczestnictwa osób niepełnosprawnych w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych lub sportowych itp.;
- dofinansowania jednostek samorządu terytorialnego w ramach realizowanych zadań mających na celu wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych;
- zwiększenia wsparcia asystenckiego dla niepełnosprawnych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, także w innych wymiarach życia i funkcjonowania społecznego.

Na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba osób uczestniczących w programach Opieka Wytchnieniowa oraz Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej.

Tabela 23. Liczba osób objętych programami

ROK	AOON	OW
2020	0	4 osoby
2021	18 osób	12 osób
2022	18 osób	20 osób (do sierpnia)

Całodobowa opieka dla osób starszych oraz niepełnosprawnych z terenu gminy Wilkowice:

- Dom Pomocy Społecznej, ul. Kościelna 5, 43-365 Wilkowice (prowadzony przez powiat);
- Dom Pomocy Społecznej w Bystrej Fundacji „Klimczok”, 43-360 Bystra, ul. Klimczoka 80;

- Rodzinny Dom „Senior”, 43-360 Bystra, ul. Szczyrkowska;
- Górski Zakątek -opieka i rehabilitacja, 43-365 Wilkowice, ul. Wyzwolenia 168.

PROGRAM WIELOLETNI SENIOR + NA LATA 2021-2025 – EDYCJA 2021

Rozwój różnorodnych środowiskowych form opieki dziennej dla osób starszych, a także stworzenie warunków do aktywnego starzenia się społeczeństwa – to priorytetowe cele polityki społecznej wobec osób starszych. W związku z tym faktem powstał wieloletni program „Senior + na lata 2015-2020” oraz na lata 2021-2025, którego celem strategicznym jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym. Program skierowany jest do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju i polega na ich finansowym wsparciu w tworzeniu i wyposażaniu ośrodków dziennego pobytu dla osób starszych. Program zakłada zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie liczby miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu terytorialnego w rozwoju sieci Dziennych Domów Senior+ i Klubów Senior+.

Celem programu jest zapewnienie wsparcia osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+, przez umożliwienie korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym:

- oferty obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej, w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizacji zadań własnych określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 19 pkt 11 oraz art. 21 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- poprawy jakości życia seniorów w środowisku lokalnym,
- zapewnienia seniorom wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w tym wsparcia specjalistycznego,

- integracji społecznej środowiska seniorów, w tym rozwoju działań samopomocowych, zwiększenia zaangażowania seniorów w życie społeczności lokalnych, promowania aktywnego starzenia się.

Gmina Wilkowice, aplikowała w ramach modułu 1 programu Senior+, o środki na utworzenie Klubu Seniora. Moduł ten zakłada jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie (przebudowę lub remont obiektów albo ich części) oraz wyposażenie ośrodka wsparcia.

W 2021 r. Gmina pozyskała środki na przeprowadzenie prac adaptacyjnych na potrzeby utworzenia Klubu Seniora w Gminie Wilkowice w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025 – Edycja 2021 r.

Klub Seniora w Gminie Wilkowice z siedzibą w Bystrej przy ul. Juliana Fałata 14 funkcjonuje od maja 2021r. w ramach Programu wieloletniego „Senior+”. W 2021 r. w zajęciach uczestniczyło 15 osób. w Klubie Seniora odbywają się m.in. zajęcia z muzykoterapii, zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia arteterapeutyczne – rękodzieło i decoupage, zajęcia hortiterapeutyczne, zajęcia edukacyjne – kulinarne, spotkania edukacyjne i profilaktyczne z dzielnicowym, panele dyskusyjne dotyczące filmów i literatury, zajęcia usprawniające psychoruchowo i zdrowotne (spotkania z dietetykiem i opiekunem medycznym) z wykorzystaniem sprzętu placówki (rowerek, orbitrek, bieżnia, drobne przyrządy).

Pracownicy GOPS uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na niedostosowaną infrastrukturę i bariery architektoniczne, brak zorganizowanych zajęć dla osób w młodszym wieku, trudności w aktywizacji oraz słabe zaopatrzenie w środki ortopedyczne. Idąc dalej, 37,50% respondentów stwierdziło, że oferta gminy skierowana do osób niepełnosprawnych, w zakresie opieki, pomocy, wsparcia czy usług opiekuńczych jest raczej niewystarczająca. Natomiast łącznie 37,50% ankietowanych było przeciwnego zdania. Pozostałe 25,00% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym zakresie.

Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy GOPS wymieniali najczęściej samotność, niepełnosprawność, niskie dochody, problemy zdrowotne, trudności w przemieszczaniu się, brak zainteresowania sytuacją osób starszych ze

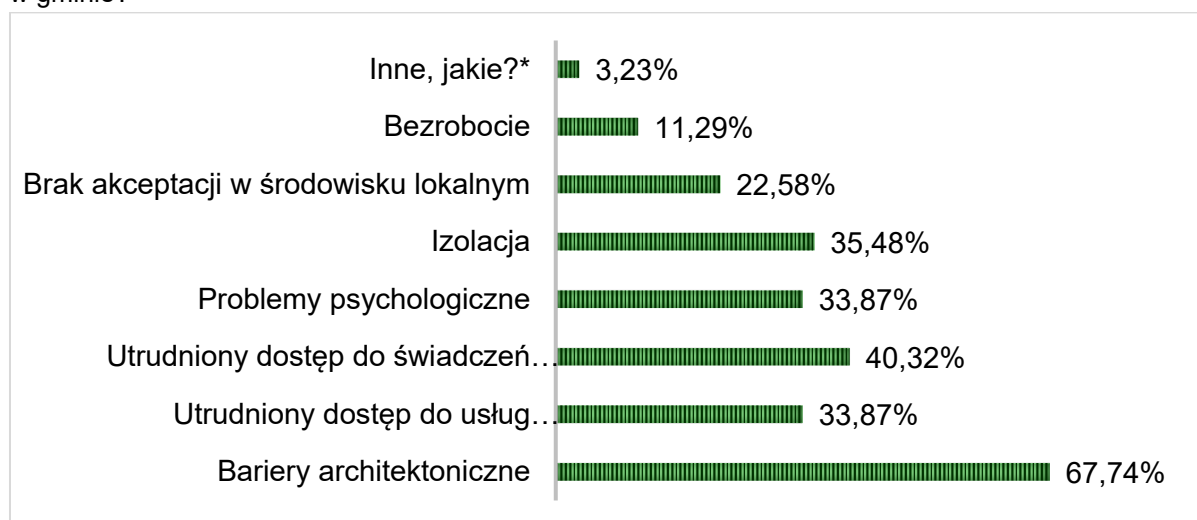
strony najbliższej rodziny oraz brak zainteresowania sąsiedzkiego, jak również niechęć osób starszych do korzystania ze wsparcia poza domem np. w Klubie Seniora. Idąc dalej, łącznie 50,00% respondentów przyznało, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca. Z kolei, 37,50% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 12,50% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Według pracowników GOPS najbardziej podczas pandemii COVID-19 ucierpiały osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze i to do nich w pierwszej kolejności należy kierować wsparcie.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców Gminy Wilkowice wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. I tak, 67,74% wskazało na bariery architektoniczne. Kolejno 40,32% wskazało na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. rehabilitacji), 35,48% na izolację, 33,87% na utrudniony dostęp do usług opiekuńczych oraz problemy psychologiczne. Kolejno 22,58% wskazało na brak akceptacji w środowisku lokalnym, 11,29% na bezrobocie, a 3,23% na utrudniony dostęp do nauki (dojazdy).

Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd też suma jest większa niż 100%.

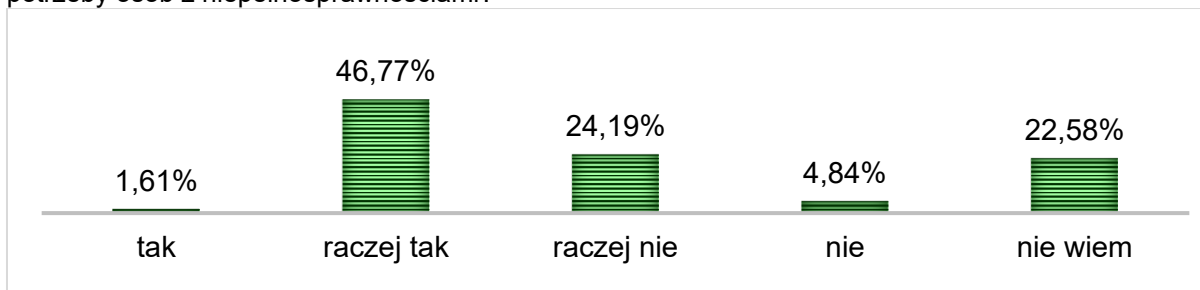
Wykres 17. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?

Ponadto 46,77% badanych mieszkańców przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy raczej uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami, a 1,61%

przyznało, że takie potrzeby są uwzględniane. Z kolei, łącznie 29,03% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 22,58% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

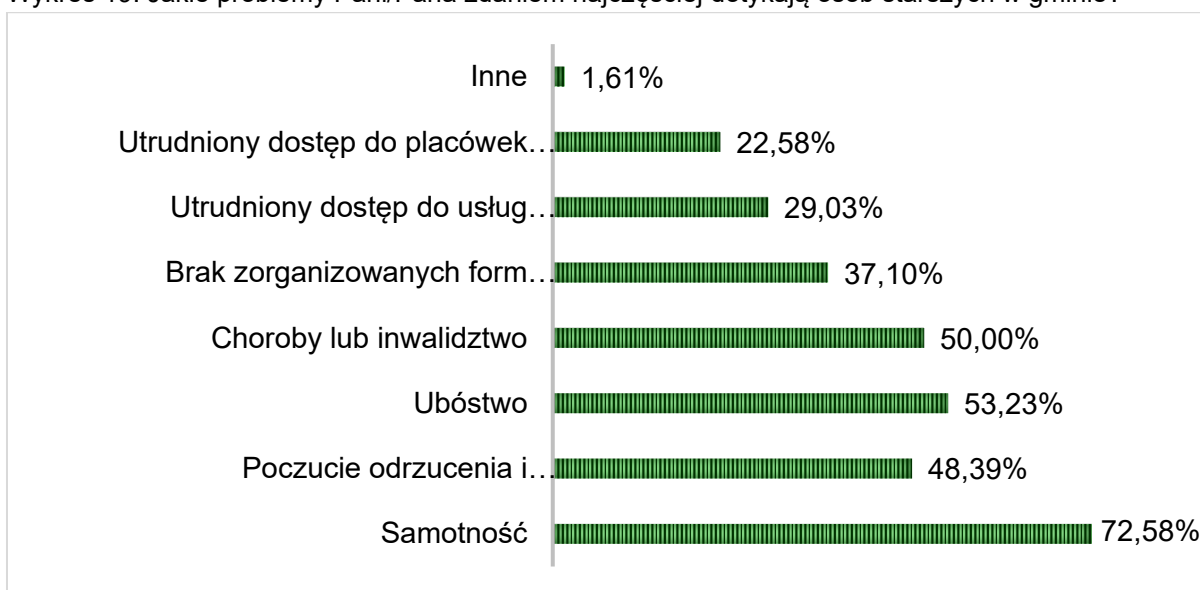
Wykres 18. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

W trakcie ankietyzacji poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność (72,58%), ubóstwo (53,23%), jak również choroby i inwalidztwo (50,00%), poczucie odrzucenia i nieprzydatności innym (48,39%), brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego (37,10%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (29,03%), utrudniony dostęp do placówek medycznych (22,58%). Pozostałe 1,61% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

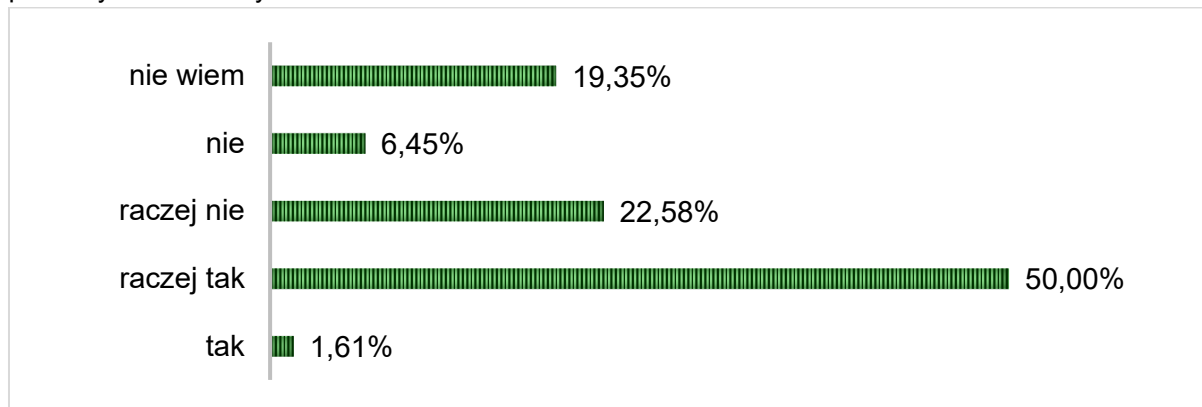
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd też suma jest większa niż 100%.

Wykres 19. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?

Ponadto, łącznie 51,61% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy uwzględniają potrzeby osób starszych. Z kolei, łącznie 29,03% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie. Pozostałe 19,35% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym zakresie.

Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Ubóstwo

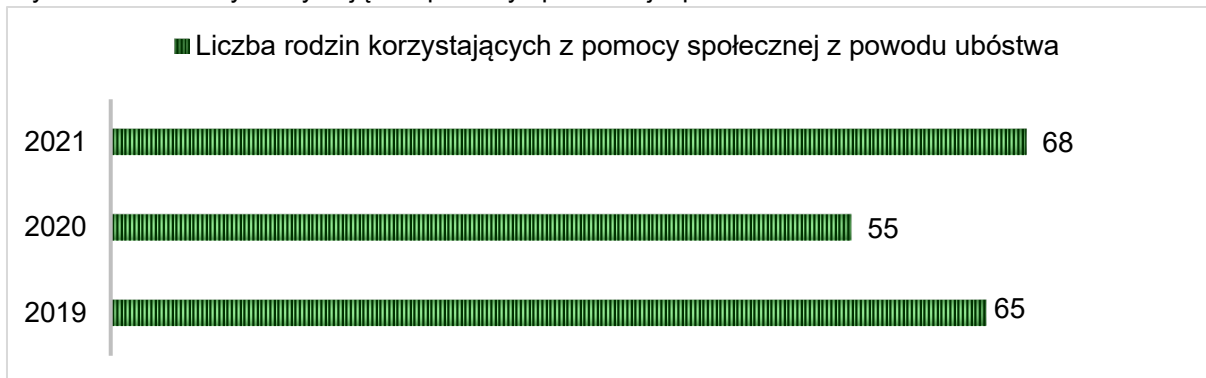
Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Zgodnie z danymi GOPS w Wilkowicach, na przestrzeni lat 2019-2020 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, natomiast w 2021 roku nastąpił wzrost liczby takich rodzin.

Wykres 21. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Uczestniczący w badaniu ankietowym nauczyciele szkół z terenu Gminy Wilkowice zostali zapytani, czy w szkole jest wielu uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków lub dopłat wycieczek szkolnych). I tak, 22,45% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, a kolejne 42,86% zaprzeczyło. Pozostałe 34,69% przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.²⁰

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy Ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

²⁰ Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013

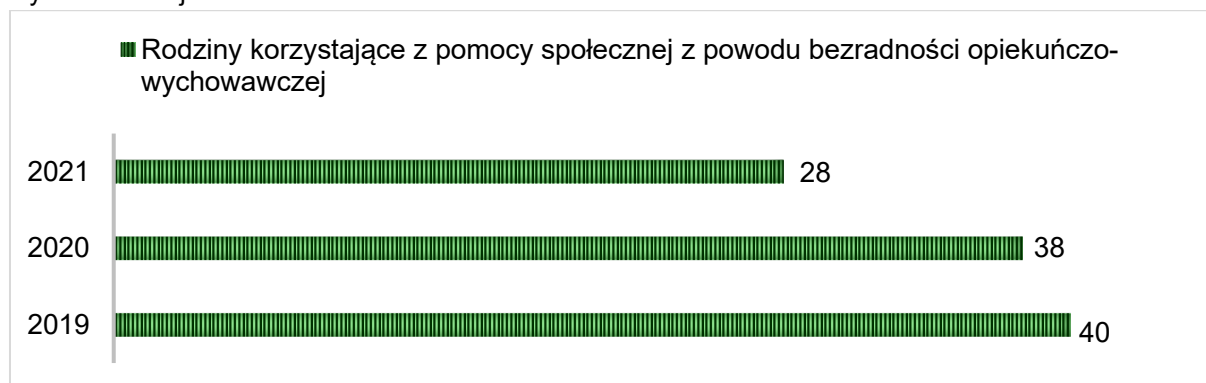
W gminie Wilkowice funkcjonował jeden asystent rodziny, który w 2021 roku obejmował wsparciem 15 rodzin. Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny.

Tabela 24. Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny

Rok	2019	2020	2021
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	17 rodzin	16 rodzin	15 rodzin

Analizując szczegółowe dane GOPS w Wilkowicach z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej w roku 2021 była najniższa.

Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników GOPS wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych są najczęściej uzależnienia, niski poziom umiejętności wychowawczych, a kolejno przemoc w rodzinie, niepełna rodzina oraz niepełnosprawność/długotrwała choroba. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na ubóstwo, niskie dochody oraz wielodzietność.

Przemoc w rodzinie

Pojęcie przemocy w rodzinie jest bardzo szeroki i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.²¹

Ponadto, przemoc w rodzinie występuje w różnych formach i przybiera różną postać. Najczęściej, kiedy mówimy o przemocy w rodzinie wyróżniamy jej dwa rodzaje jak:

- przemoc czynną - kiedy to gniew, złość agresora skierowana jest wprost na ofiarę i podejmuje on przy tym działania krzywdzące fizycznie, psychicznie czy seksualnie.
- przemoc bierną - gdzie dochodzi do różnego rodzaju zaniedbań (psychicznych, ekonomicznych, fizycznych czy seksualnych).

Do najczęstszych form przemocy w rodzinie zalicza się:

- przemoc fizyczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawianie życia ofiary.
- przemoc seksualną, czyli każde zachowanie mające na celu zmuszenie ofiary do podjęcia współżycia lub niechcianych zachowań seksualnych bądź zdeprecjonowanie jej seksualności.

²¹ Niebieska Linia * Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą"

- przemoc psychiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zmniejszenie poczucia własnej wartości, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawianie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem.
- przemoc ekonomiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.²²

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach realizując zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach stale współpracuje z Policją, Sądem, kuratorem sądowym, pedagogami wszystkich placówek szkolnych, placówkami służby zdrowia, innymi instytucjami oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Współpraca dotyczy poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników socjalnych.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Gminny Zespół Interdyscyplinarny został utworzony Uchwałą nr XLVII/470/2010 Rady Gminy Wilkowice z dnia 09 listopada 2010 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Wilkowicach oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny składa się z przedstawicieli:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkowicach,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wilkowicach,
- Zespołu Obsługi Szkół i Przedszkoli w Wilkowicach,
- Gminnego Samodzielnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach
- Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej,

²² Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005

- Posterunku Policji w Wilkowicach,
- Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Bielsku-Białej,
- Prokuratury Rejonowej Bielsko-Biała Południe.

Przedstawiciele powyższych jednostek pracują w Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Wójtem Gminy Wilkowice, a zwierzchnikami tych jednostek. Gminny Zespół Interdyscyplinarny powołał dwie grupy robocze w skład których wchodzi:

- pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkowicach,
- dzielnicowi Posterunku Policji w Wilkowicach,
- pedagodzy szkolni Szkół Podstawowych,
- wychowawcy przedszkoli,
- pielęgniarki środowiskowe Gminnego Samodzielnego ZOZ oraz Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej,
- kuratorzy Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej.

Zadania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Zadania Grup Roboczych:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021

Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego:

- Rok 2019: 4 posiedzenia;
- Rok 2020: 2 posiedzenia;
- Rok 2021: 4 posiedzenia.

Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego:

- Rok 2019: 29 rodzin;
- Rok 2020: 27 rodzin;
- Rok 2021: 26 rodzin.

Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ogółem:

- Rok 2019: 93 osoby;
- Rok 2020: 81 osób;
- Rok 2021: 70 osób.

Liczba utworzonych Grup Roboczych:

- Rok 2019: 2 Grupy Robocze;
- Rok 2020: 2 Grupy Robocze;
- Rok 2021: 2 Grupy Robocze.

Liczba posiedzeń Grup Roboczych:

- Rok 2019: 59 posiedzeń;
- Rok 2020: 50 posiedzeń;
- Rok 2021: 58 posiedzeń.

Liczba rodzin objętych pomocą Grup Roboczych:

- Rok 2019: 29 rodzin;
- Rok 2020: 27 rodzin;
- Rok 2021: 26 rodzin.

Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych ogółem:

- Rok 2019: 93 osoby;
- Rok 2020: 81 osób;
- Rok 2021: 70 osób.

Liczba kobiet objętych pomocą Grup Roboczych:

- Rok 2019: 32 kobiety;
- Rok 2020: 28 kobiet;
- Rok 2021: 27 kobiet.

Liczba mężczyzn objętych pomocą Grup Roboczych:

- Rok 2019: 28 mężczyzn;
- Rok 2020: 25 mężczyzn;
- Rok 2021: 24 mężczyzn.

Liczba dzieci objętych pomocą Grup Roboczych:

- Rok 2019: 33 dzieci;
- Rok 2020: 28 dzieci;
- Rok 2021: 19 dzieci.

Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Ponadto w 2021 roku liczba zakończonych procedur była najwyższa na przełomie ostatnich trzech lat.

Procedura „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021:**Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę:**

- Rok 2019: 7 „Niebieskich Kart-A”;
- Rok 2020: 1 „Niebieska Karta-A”;
- Rok 2021: 7 „Niebieskich Kart-A”.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze:

- Rok 2019: 15 „Niebieskich Kart-C”;
- Rok 2020: 14 „Niebieskich Kart-C”;
- Rok 2021: 10 „Niebieskich Kart-C”.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze:

- Rok 2019: 18 „Niebieskich Kart-D”;
- Rok 2020: 11 „Niebieskich Kart-D”;
- Rok 2021: 7 „Niebieskich Kart-D”.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”:

- Rok 2019: 29 rodzin;
- Rok 2020: 27 rodzin;
- Rok 2021: 26 rodzin.

Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku:

- Rok 2019: 18 rodzin;
- Rok 2020: 13 rodzin;
- Rok 2021: 15 rodzin.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem:

- Rok 2019: 16 zakończonych procedur;
- Rok 2020: 12 zakończonych procedur;
- Rok 2021: 19 zakończonych procedur.

Ogólna liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, na przestrzeni trzech ostatnich lat zmalała. Osoby dotknięte problemem przemocy najczęściej korzystają z pomocy w formie poradnictwa socjalnego.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem):

- Rok 2019: 62 osoby;
- Rok 2020: 49 osób;
- Rok 2021: 41 osób.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (kobiety):

- Rok 2019: 26 kobiet;
- Rok 2020: 19 kobiet;
- Rok 2021: 20 kobiet.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (mężczyźni):

- Rok 2019: 3 mężczyzn;
- Rok 2020: 2 mężczyzn;
- Rok 2021: 2 mężczyzn.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (dzieci):

- Rok 2019: 33 dzieci;
- Rok 2020: 28 dzieci;
- Rok 2021: 19 dzieci.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa socjalnego:

- Rok 2019: 29 osób;
- Rok 2020: 27 osób;
- Rok 2021: 28 osób.

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach, Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Grupy Robocze,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wilkowicach,
- Gabinet psychologa dziecięcego,
- Gabinet psychologa dla dorosłych,
- Posterunek Policji w Wilkowicach,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia.

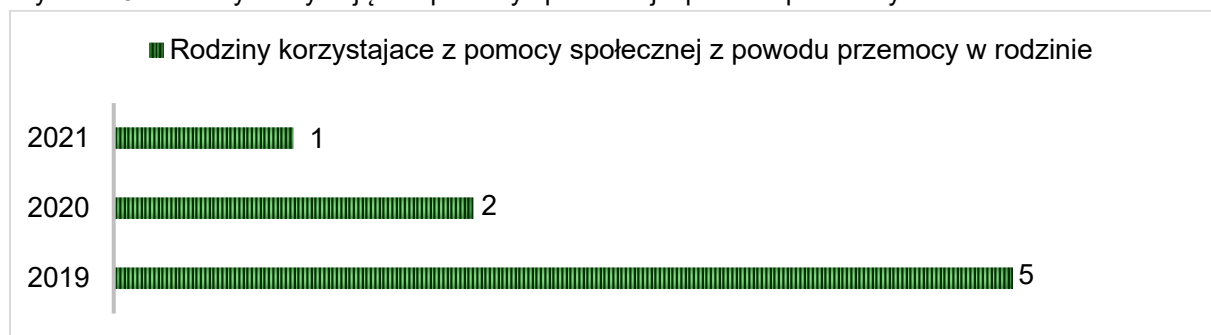
Tabela 25. Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Liczba szkoleń	
Rok 2019	1 szkolenie
Rok 2020	2 szkolenia
Rok 2021	12 szkoleń

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy.

Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Wilkowicach

Jak wynika z diagnozy zagrożeń społecznych, ogółem 40,32% ankietowanych mieszkańców Gminy Wilkowice zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 20,97% osobiście doświadczyło przemocy w rodzinie, gdzie sprawcą był najczęściej rodzic. Kilka osób nie wskazało osób, które stosowały wobec nich przemoc. Idąc dalej, 95,16% za przemoc uznaje bicie, szarpanie oraz popychanie, a 90,32% za przemoc uznaje wyzwiska, poniżanie i krzyki. Tylko 19,35% badanych mieszkańców potrafi wskazać instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Był to najczęściej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Idąc dalej, 61,29% badanych mieszkańców przyznało, iż rodzic nie ma prawa stosować kar cielesnych wobec swoich dzieci. Z kolei, 27,42% przyznało, że rodzice mogą karać swoje dzieci, jeśli inne metody zawodzą. Według 4,84% rodzic może karać własne dziecko w dowolny sposób. Pozostałe 6,45% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tej kwestii.

Ponadto 28,57% uczestniczących w badaniu nauczycieli przyznało, że zna uczniów, którzy mogą doświadczać przemocy w rodzinie.

Idąc dalej, zapytano uczniów czy czują się bezpiecznie w swoim domu. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych odpowiedziała twierdząco na tak zadane pytanie. Uczniowie mają zazwyczaj pełne zaufanie do swoich rodziców i dzielą się z nimi wszystkimi problemami. W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytano

o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 67,17% uczniów klas piątych i szóstych oraz 75,86% uczniów klas siódmych i ósmych odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa tego zrobić bez względu na okoliczności. W ocenie 10,10% uczniów klas piątych i szóstych oraz 9,77% uczniów klas siódmych i ósmych mogą w ten sposób ukarać dziecko, jeśli są ku temu powody.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne w sposób zaplanowany, wierząc w ich wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka.²³

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. I tak, 61,02% rodziców uczestniczących w badaniu zadeklarowało, że stara się rozmawiać z dzieckiem na ten temat, a 25,42% upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania. Kilku rodziców stosuje także różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych. Żaden z rodziców nie przyznał się do użycia siły fizycznej w przypadku złego zachowania dziecka.

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Największy odsetek stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. W przypadku rodziców, którzy przyznali się do stosowania tego typu kar przeważały natomiast deklaracje, że zdarza się to rzadko, raz na pół roku. Taką odpowiedź zaznaczyło 18,64% respondentów.

²³ Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009

Zdecydowana większość rodziców uczniów z terenu Gminy Wilkowice uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Taką odpowiedź wskazało 89,83%. Natomiast 6,78% miało odmienne zdanie w tym temacie, a pozostałe 3,39% nie wyraziło swojej opinii. Gdy zapytano rodziców o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły, trzech badanych rodziców udzieliło odpowiedzi twierdzącej.

W drodze badania okazało się również, że 55,93% ogółu badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 18,64% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 25,42% respondentów nie umiało się określić w tym temacie.

Z pozyskanych w trakcie badania danych wynika, iż 33,90% ankietowanych zna 1-2 rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci, 5,08% od 3-5 takich rodzin, a 1,69% zna powyżej 5 takich rodzin. Pozostałe 59,32% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Używania środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Wilkowice, wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych. Jak wynika z deklaracji ankietowanych, odsetek osób, które używały substancji psychoaktywnych dynamicznie wzrasta wraz z ich wiekiem. Wśród uczniów klas piątych i szóstych, 7,58% badanych przyznało się do spożywania alkoholu, a 6,06% przyznało się do palenia papierosów. W grupie uczniów klas siódmych i ósmych wskaźniki te były zdecydowanie wyższe. Pozytywnym jest, iż w porównaniu do badania przeprowadzonego w 2021 roku zmniejszyły się odsetki potwierdzające spożywanie alkoholu i palenie papierosów w poszczególnych grupach wiekowych.

Tabela 26. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spożywanie alkoholu	7,58%	25,86%
Palenie papierosów, w tym papierosy elektroniczne	6,06%	15,52%

Co więcej wielu uczniów ma problem z asertywnością, gdyż jak przyznają, ich pierwszy kontakt z tego typu używkami nastąpił za namową osób trzecich. Takie sytuacje potwierdziło 21,74% uczniów klas siódmych i ósmych mających za sobą inicjację alkoholową oraz 8,33% uczniów mających za sobą inicjację nikotynową. Należy zatem rozmawiać z uczniami o asertywności i o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im jakąś używkę. Ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami.

Ponadto wielu uczniów szkół podstawowych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. W porównaniu do 2021 roku zwiększyły się odsetki potwierdzające znajomość osób niepełnoletnich mających do czynienia z substancjami psychoaktywnymi w obydwu grupach wiekowych.

Tabela 27. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spożywanie alkoholu	29,29%	43,68%
Palenie papierosów	39,90%	54,02%
Zażywanie narkotyków	4,55%	10,92%

Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli szkół z terenu Gminy Wilkowice. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem ten jest dość mocno rozpowszechniony wśród uczniów, szczególnie w przypadku spożywania napojów energetycznych oraz spożywania alkoholu.

Tabela 28. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	
Napoje energetyczne	
W mojej opinii, jest wielu uczniów, którzy piją napoje energetyczne	38,78%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie piją napoje energetyczne	46,94%
W mojej opinii w naszej szkole nie ma uczniów, którzy piją napoje energetyczne	14,29%
Alkohol	
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	12,24%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	40,82%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	46,94%
Papierosy	
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	0,00%

W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	40,82%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	59,18%
Narkotyki	
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	2,04%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	4,08%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	93,88%

Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, większość określiło ją jako trudną lub nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Dwóch nauczycieli przyznało natomiast, że wie gdzie osoby niepełnoletnie mogą łatwo zakupić alkohol.

Pozytywnym jest, iż większość nauczycieli uczestniczących w badaniu, dobrze oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego.

Większość nauczycieli jest zdania, że są odpowiednio przygotowani do udzielenia pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Ponadto, 73,47% nauczycieli przyznało, że wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem. Z kolei, 12,24% zaprzeczyło, a pozostałe 14,29% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Zapytano również nauczycieli, czy wiedzą co to są e- narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). I tak, 55,10% posiada wiedzę na ten temat, natomiast 44,90% respondentów nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Zdecydowana większość nauczycieli tj. 83,67% przyznało również, że szkoły zapewniają odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego dla uczniów. Odmiennie zdanie w tym zakresie wyraziło 6,12% respondentów. Pozostałe 10,20% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

W opinii większości badanych nauczycieli oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów jest wystarczająca. Ponadto większość nauczycieli zadeklarowała, iż w świetlicach szkolnych jest wystarczająca liczba miejsc.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji.²⁴

W trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu Gminy Wilkowice, oprócz pytań bezpośrednio związanych z używaniem substancji przez młodzież pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 71,19% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem. Kolejno 27,12% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem. Jeden rodzic przyznał, iż nie ma stałego kontaktu ze swoim dzieckiem ze względu na inne obowiązki.

Idąc dalej, 44,07% z nich odpowiedziało, że ich dzieci chętnie z nimi rozmawiają i dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, a 54,24% badanych stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim. Jeden rodzic przyznał, iż jego dziecko nigdy nie rozmawia z nim o swoich problemach.

Zapytano więc rodziców, czy według nich pandemia wpłynęła niekorzystnie na relacje z dzieckiem. I tak, 62,71% zaprzeczyło twierdząc najczęściej, że dzięki pandemii, a przede wszystkim poprzez wprowadzenie nauki zdalnej mogli spędzać więcej czasu z dziećmi. Natomiast 37,29% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie uznając, iż

²⁴ Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży, 2011

w związku z pandemią ich dzieci zaczęły korzystać z telefonu, Internetu w nadmiernej ilości oraz pogorszyły się ich relacje koleżeńskie.

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. I tak, 77,97% respondentów stwierdziło, że ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 22,03% przyznało, iż ich dziecko ma problemy m.in.: z nauką oraz z rówieśnikami.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 44,07% respondentów stwierdziło, iż zdarza się to rzadko, 13,56% zadeklarowało, iż takie sytuacje występują od czasu do czasu, a 1,69% zaznaczyło, że zdarza się to często. Pozostałe 40,68% zaprzeczyło takim sytuacjom.

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców czy ich dziecko pali papierosy, prawie wszyscy tj. 96,61% zaprzeczyli. Pozostałe 1,69% przyznało, iż podejrzewa, że taka sytuacja miała miejsce i tyle samo nie miało wiedzy w tym temacie.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, 98,31% respondentów udzieliło odpowiedzi przeczącej, twierdząc, że ich dzieciom nigdy nie zdarzyło się upić alkoholem. Pozostałe 1,69% nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Ponadto prawie wszyscy rodzice zadeklarowali, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających- narkotyków lub dopalaczy (98,31%).

W dalszej części zapytano rodziców uczniów z terenu gminy o to, czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Zdecydowana większość respondentów tj. 79,66% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 20,34% przyznało, że nie potrafiłoby rozpoznać, czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 55,93% stanowili respondenci, którzy zadeklarowali, że wiedzą dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Pozostałe 44,07% stwierdziło, iż tylko częściowo orientuje się w tym zakresie.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. I tak, 11,86% przyznało, że taki problem występuje na terenie szkół, natomiast 47,46% stanowczo zaprzeczyło. Pozostałe 40,68% ankietowanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

W drodze badania okazało się również, że większość rodziców podejmuje rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym: 18,64% robi to bardzo często, a 69,49% zadeklarowało, że rozmawia, ale rzadko. Pozostałe 11,86% przyznało, iż nigdy nie podejmuje takich rozmów z dziećmi.

Zadano również pytanie, czy rodzice wiedzą co to są e-narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). Tylko 40,38% respondentów potwierdziło wiedzę w tym zakresie, natomiast pozostałe 59,62% zaprzeczyło.

Kolejno zapytano rodziców, czy według nich szkoła zapewnia wystarczający poziom wsparcia psychologicznego. I tak, 36,21% odpowiedziało przecząco na tak zadane pytanie, a 31,03% miało odmienne zdanie. Pozostałe 32,76% nie wiedziało jak się ustosunkować do tak zadanego pytania.

Idąc dalej, 55,17% respondentów uważa, iż oferta zajęć pozalekcyjnych w szkole nie jest wystarczająca, a 29,31% ma odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 15,52% respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Następnie 38,98% respondentów zadeklarowało, iż zna w swoim środowisku instytucje pomagające osobom uzależnionym i ich rodzinom. Pozostałe 61,02% badanych rodziców przyznało, że posiada wiedzę na temat takich instytucji.

Ostatnie pytanie tej części dotyczyło działań jakie zdaniem rodziców należy podejmować w celu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Jako kluczowe respondenci wskazali organizowanie dla dzieci różnych form czasu wolnego tj. kółek zainteresowań, wycieczek, zawodów sportowych, festynów, a kolejno organizowanie dla dzieci i rodziców spotkań z pedagogiem, psychologiem, lekarzem. Następnie zdaniem rodziców należałoby organizować pogadanki na wywiadówkach, podczas spotkań rodziców z dyrektorem. Kilka rodziców wskazało na inne działania m.in. organizowanie spotkań z osobami, które wyszły z nałogu.

Przemoc rówieśnicza

Z przeprowadzonej diagnozy społecznej wynika, iż 27,27% uczniów klas piątych i szóstych oraz 36,78% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, że osobiście doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Ponadto 23,23% klas młodszych oraz 18,39% klas starszych przyznało, iż w szkole są uczniowie, przed którymi badani odczuwają lęk. Istotnym jest zatem wdrażanie projektów poświęconych profilaktyce związanej z problemami agresji i przemocy. Zazwyczaj uczniowie obserwują zjawiska przemocy rzadko, raz na pół roku. Ponadto, wraz z wiekiem badanych wzrasta częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły, jak również uczestnictwa w czynnych aktach przemocy. Pozytywnym jest, iż wśród uczniów klas piątych i szóstych zmniejszyły się odsetki potwierdzające spotykane przejawów przemocy poza szkołą oraz czynne uczestnictwo w aktach przemocy w porównaniu do badania przeprowadzonego w 2021 roku. Natomiast w tegorocznym badaniu wśród uczniów klas siódmych i ósmych nastąpił niewielki wzrost tych odsetków.

Tabela 29. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy

Akty przemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spotykane przejawy przemocy poza szkołą	23,74%	27,59%
Czynne uczestnictwo w aktach przemocy	14,14%	18,39%

Zarówno wśród uczniów młodszych jak i starszych najczęściej spotykaną formą przemocy okazała się ośmieszanie i wulgaryzmy, a kolejno agresja słowna (wyzywanie, przezywanie) oraz poniżanie. I to najczęściej z tymi formami przemocy spotkali się osobiście uczniowie poszczególnych klas.

Bycie ofiarą przemocy jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi do zamykania się w sobie, wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni zatem kontrolować, aby zjawisko przemocy nie rozprzestrzeniało się, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają. Tym bardziej, że na pytanie kogo w pierwszej

kolejności uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 56,06% uczniów klasy piątej i szóstej oraz 65,51% uczniów klasy siódmej i ósmej odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga.

Nieco niepokojący okazał się wynik dotyczący poziomu wiedzy uczniów w zakresie instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Jak wynika z danych, 55,56% uczniów klasy piątej i szóstej oraz 42,53% uczniów klas starszych nie posiada wiedzy w tym zakresie.

W trakcie badania ankietowego wśród uczniów zostały również poruszone zagadnienia związane z występującym coraz częściej w środowisku młodych osób zjawiskiem hejtu.

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość ankietowanych, zarówno w młodszej jak i starszej grupie wiekowej wie na czym polega zjawisko hejtu. Dla większości uczniów hejt, jest mową nienawiści, której konsekwencje mogą być bardzo negatywne.

Występowanie aktów agresji i przemocy wśród uczniów potwierdzają również uczestniczący w ankietyzacji nauczyciele, jednak jak twierdzi większość z nich są to nieliczne przypadki (75,51%). Ponadto wszyscy przyznali, iż wiedzą jak reagować w sytuacji wystąpienia przemocy pomiędzy uczniami.

Cyberprzemoc

Cyberprzemoc jest jednym z najszybciej rozwijających się zagrożeń we współczesnym świecie. Nowoczesna technologia to nie tylko zabawa, ale także ryzyko uzależnienia, przemocy czy łatwego dostępu do nieodpowiednich treści. Internet i urządzenia mobilne zmieniły trwale nasz świat. Akty cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem mediów elektronicznych- choć dokonywane są w wirtualnym świecie, potrafią realnie wyrządzić bardzo dużą krzywdę.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy problem cyberprzemocy jest znany w środowisku szkolnym uczniów z terenu gminy Wilkowice. Z pozyskanych danych wynika, że zdecydowana większość ankietowanych uczniów poszczególnych klas wie czym jest cyberprzemoc. Wielu uczniów potwierdziło, że osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż ktoś nakręcił film lub zrobił im zdjęcie bez ich zgody. Wśród badanych pojawiły się również deklaracje potwierdzające szantażowanie kogoś lub oczernianie przy użyciu urządzeń elektronicznych. W porównaniu do badania przeprowadzonego w 2021 roku, w tegorocznym badaniu odsetki kształtują się na zbliżonym poziomie.

Tabela 30. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów

Zjawisko cyberprzemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Doświadczenie cyberprzemocy	25,25%	41,95%
Stosowanie cyberprzemocy	11,11%	13,79%

Ponadto wielu ankietowanych zadeklarowało zawieranie znajomości przez Internet, a wraz z wiekiem częstotliwość takich sytuacji dość dynamicznie wzrasta. Wśród uczniów klas piątych i szóstych do tego typu działań przyznało się 46,46% badanych, a w grupie uczniów klas siódmych i ósmych 70,11% badanych.

Zapytano także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. I tak, 80,81% uczniów klas piątych i szóstych oraz 79,89% uczniów klas siódmych i ósmych nie zna ani jednej takiej organizacji.

W drodze badania przeprowadzonego wśród rodziców uczniów okazało się, że zdecydowana większość z nich tj. 93,22% ma świadomość czym jest zjawisko cyberprzemocy. Ponadto 25,42% badanych rodziców słyszało o przypadkach stosowania cyberprzemocy w otoczeniu swojego dziecka, a 5,08% przyznało, iż ich dziecko było ofiarą cyberprzemocy.

Z uwagi na występowanie zjawiska cyberprzemocy w środowisku szkolnym, ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat tego rodzaju przemocy, sposobów reagowania w przypadku zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak wskazują wyniki badania, zdecydowana większość uczniów w obydwu grupach wiekowych nie posiada wiedzy na temat instytucji udzielających pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej Gminy Wilkowice oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjąc będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowią będą barierę jej rozwoju;
- szans (z ang. opportunities) -uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej w Gminie Wilkowice;
- zagrożeń (z ang. threats) -uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej w Gminie Wilkowice oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele.

W analizie SWOT dla Gminy Wilkowice uwzględniono takie obszary jak:

1. ochrona zdrowia;
2. pomoc społeczna;
3. rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii;
4. rynek pracy;
5. edukacja,
6. problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA

Mocne strony

- Relatywnie bardzo dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej - Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach.
- Działalność Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii w Bystrej.
- Działalność dwóch ogólnodostępnych aptek na terenie gminy.
- Realizowanie programów profilaktycznych na terenie gminy.
- Wystarczająco oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej.

Słabe strony

- Krótki czas pracy przychodni POZ.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów.
- Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.

Szanse

- Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców.
- Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.

Zagrożenia

- Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę.
- Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.
- Utrzymująca się sytuacja epidemiologiczna.
- Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony

- Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS.
- Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.
- Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (m.in. praca socjalna, świadczenia pieniężne oraz niepieniężne).
- Funkcjonowanie ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny.
- Działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Praca Asystenta Rodziny.
- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Słabe strony

- Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji a za mało czasu na pracę socjalną.
- Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.
- Bierność klientów pomocy społecznej.

Szanse

- Malejąca liczba rodzin i osób korzystających z pomocy GOPS.
- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.
- Efektywna praca socjalna.

Zagrożenia

- Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.
- Zubożenie społeczeństwa.
- Niewystarczające finansowanie pomocy społecznej.
- Problem przemocy w rodzinie.
- Problem alkoholizmu i uzależnień.
- Niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony

- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień.
- Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci tj. obozów, półkolonii, zimowisk, zajęć na basenie.
- Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Wczesna inicjacja alkoholowa wśród dzieci i młodzieży (deklarowany w badaniu ankietowym wiek 11 lat).
- Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym nadużywających alkoholu (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że 59,68% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).
- Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (25,81% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży (12,90% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie zjawiska sprzedaży alkoholu nieletnim (20,97% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Brak znajomości instytucji udzielających pomocy osobom uzależnionym (tylko 22,58% ankietowanych posiada wiedzę w tym zakresie).
- Zażywanie substancji psychoaktywnych typu narkotyki (8,04% badanych mieszkańców przyznało się do zażywania narkotyków).
- Współwystępowanie problemu alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie.

Szanse

- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Wzmoczony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów.
- Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.
- Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.
- Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych na terenie gminy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zagrożenia

- Ograniczona liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień.
- Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych.

RYNEK PRACY

Mocne strony

- Prężnie rozwijająca się strefa inwestycyjna.
- Potencjał demograficzny- znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym.
- Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.
- Warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a tym samym tworzeniu nowych miejsc pracy.
- Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.
- Zwiększająca się liczba osób pracujących.
- Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy.

Słabe strony

- Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych.
- Zjawisko dziedziczenia bezrobocia.
- Słaba oferta pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia.

Szanse

- Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej).
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.
- Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.

Zagrożenia

- Emigracja osób młodych i wykształconych.
- Ograniczone środki finansowe na tworzenie nowych miejsc pracy.
- Wzrost liczby osób bezrobotnych.
- Wysokie koszty pracodawców.
- Zjawisko nielegalnego zatrudnienia.

EDUKACJA

Mocne strony

- Zwarta i równomiernie rozmieszczona sieć przedszkoli oraz szkół podstawowych.
- Działalność prywatnych żłobków na terenie gminy.
- Funkcjonowanie Lokalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży.
- Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna na terenie gminy.
- Dobrze rozwinięta baza sportowa na terenie gminy.
- Wystarczająca ilość miejsc w świetlicach szkolnych.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Brak szkół ponadpodstawowych na terenie gminy.
- Ograniczona ilość miejsc w placówkach świadczących opiekę dla dzieci do lat 3.
- Niewystarczająca oferta zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (w szczególności zajęć bezpłatnych).

Szanse

- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne).
- Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.
- Zaangażowanie szkół w większą ilość programów profilaktycznych i prozdrowotnych.

Zagrożenia

- Spadek poziomu nauczania.
- Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.
- Ograniczone środki finansowe.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników GOPS w pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
- Dostępność świadczeń w ramach pomocy społecznej związanych z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą (m.in. zasiłek okresowy, zasiłek stały, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy).
- Funkcjonowanie Programu Opieka Wytchnieniowa (OW).
- Funkcjonowanie Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej (AOON).
- Działalność Klubu Seniora w Gminie Wilkowice.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- Istniejące bariery architektoniczne i telekomunikacyjne.
- Wykluczenie społeczne, samotność.
- Niska aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, niewystarczająca ilość miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych.
- Ograniczona oferta w zakresie organizacji form czasu wolnego.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.

Szanse

- Likwidowanie barier architektonicznych.
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.
- Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.
- Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby niepełnosprawne oraz seniorów w życie społeczne.
- Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb seniorów oraz osób niepełnosprawnych.
- Propagowanie idei wolontariatu.

Zagrożenia

- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Wzrost liczby osób samotnych.
- Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością.
- Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych.
- Izolacja i brak akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy Gminy Wilkowice wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez gminę wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100,00%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolenie z działań gminy w zakresie ochrony zdrowia (wskazane przez 51,61% badanych) oraz wsparcia osób starszych (wskazane przez 33,87% badanych). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (wskazane przez 32,26% badanych) oraz zapewnianie opieki w żłobkach (wskazane przez 29,03% badanych).

Tabela 31. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

Wartość procentowa niezadowolającego obszaru działania	
51,61%	Ochrona zdrowia
33,87%	Wsparcie osób starszych
32,26%	Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży
29,03%	Zapewnienie opieki w żłobkach
17,74%	Zapewnienie opieki przedszkolnej Pomoc osobom niepełnosprawnym
16,13%	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie

12,90%	Przeciwdziałanie alkoholizmowi
11,29%	Wspieranie rodzin wielodzietnych
6,45%	Ograniczenie bezrobocia
3,23%	Przeciwdziałanie ubóstwu Przeciwdziałanie narkomanii Zapobieganie bezdomności
1,61%	Przeciwdziałanie smogowi i zanieczyszczaniu środowiska Brak bezpiecznego chodnika w Wilkowicach

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu skupiona jest na wspieraniu rodziny, pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, ubóstwem, bezrobociem czy bezdomnością. Istotna jest także pomoc osobom niepełnosprawnym oraz seniorom. Wypełnienie takiej misji wymaga wdrożenia celów strategicznych oraz operacyjnych wraz z kierunkami działań. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

CEL STRATEGICZNY 1 - Wsparcie rodziny

1.1 Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Edukacja rodzin skupiająca się na przekazywaniu właściwego modelu dotyczącego wypełniania ról rodzicielskich;
- Realizacja projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- Praca socjalna w rodzinach wychowujących dzieci;
- Udzielanie wsparcia rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- Organizowanie programów integracyjnych oraz szkoleniowych skierowanych dla rodzin dysfunkcyjnych, tworzenie grup samopomocowych.

1.2 Pomoc rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Organizowanie programów integracyjnych i szkoleniowych skierowanych do rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych;
- Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego);
- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych /niepełnych.

1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne;
- Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży;
- Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych).

1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej;
- Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększenie dostępności usług specjalistycznych.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2023-2028

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy Wilkowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, ośrodek zdrowia, psycholodzy i terapeuci.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS;
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej;

- Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne i alimentacyjne;
- Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną;
- Liczba rodzin mających problemy opiekuńczo - wychowawcze, którym udzielono pomocy finansowej;
- Liczba rodzin, objętych wsparciem asystenta rodziny;
- Liczba rodzin wielodzietnych, korzystających z KDR;
- Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
- Liczba nauczycieli podnoszących swoje kwalifikacje oraz kompetencje zawodowe;
- Liczba inwestycji na rzecz szkół;
- Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego;
- Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych;
- Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi;
- Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce);
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.

CEL STRATEGICZNY 1- Wsparcie rodziny
Wskaźnik: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń GOPS
Wartość początkowa: 91 rodzin
Wartość docelowa: utrzymanie na podobnym poziomie lub spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej
Wartość początkowa: 43 rodziny
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne i alimentacyjne
Wartość początkowa: 141 rodzin
Wartość docelowa: utrzymanie na obecnym poziomie
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną
Wartość początkowa: 47 rodzin
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba rodzin mających problemy opiekuńczo- wychowawcze, którym udzielono pomocy finansowej
Wartość początkowa: 28 rodzin
Wartość docelowa: utrzymanie na obecnym poziomie lub spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba rodzin, objętych wsparciem asystenta rodziny
Wartość początkowa: 15 rodzin
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS

Wskaźnik: Liczba rodzin wielodzietnych, korzystających z KDR
Wartość początkowa: 346 rodzin
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych
Wartość początkowa: 1 inicjatywa
Wartość docelowa: 1 inicjatywa na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: GOK, GOSIR, GKRPA, kluby sportowe, organizacje pozarządowe
Wskaźnik: Liczba nauczycieli podnoszących swoje kwalifikacje oraz kompetencje zawodowe
Wartość początkowa: 126 nauczycieli
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: UG, placówki oświatowe
Wskaźnik: Liczba inwestycji na rzecz szkół
Wartość początkowa: 5 inwestycji
Wartość docelowa: 3 inwestycje w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG
Wskaźnik: Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego
Wartość początkowa: 91 osób
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: Placówki oświatowe w Wilkowicach
Wskaźnik: Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych
Wartość początkowa: 576 osób
Wartość docelowa: wzrost lub utrzymanie na podobnym poziomie

Źródło danych: Placówki oświatowe w Wilkowicach
Wskaźnik: Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej
Wartość początkowa: 1 przedsięwzięcie
Wartość docelowa: 1 przedsięwzięcie na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS, SG ZOZ w Wilkowicach

CEL STRATEGICZNY 2 - Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz bezdomności

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców w gminie;
- Udzielanie wsparcia osobom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej poprzez działanie pomocy finansowej i rzeczowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich;
- Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania w szkołach, wyposażenia ich w podręczniki, pomoce szkolne czy odzież. Ponadto, zapewnianie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia;
- Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- Działalność informacyjna dla osób bezrobotnych o możliwościach pomocowych, dostępnych formach wsparcia;
- Realizowanie szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;
- Organizowanie kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/ nieaktywnych zawodowo;
- Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.).
- Doradztwo zawodowe (nauka umiejętnego wykorzystania własnych zasobów);
- Szczególne wsparcie na rynku pracy osób:
 - ✓ niepełnosprawnych,
 - ✓ młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy,
 - ✓ długotrwale bezrobotnych;

- Podejmowanie działań skupiających się na pozyskaniu inwestorów mogących zapewnić nowe miejsca pracy na terenie gminy; wsparcie przedsiębiorczości;
- Organizowanie spotkań osób długotrwale bezrobotnych z potencjalnymi pracodawcami;
- Prowadzenie działań na rzecz wspierania przedsiębiorczości.

2.3 Wsparcie dla osób bezdomnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Organizowanie form pomocy i wsparcia na rzecz poprawy funkcjonowania osób z problemem bezdomności oraz odzyskania samodzielności życiowej;
- Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2023-2028

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Gminy Wilkowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa;
- Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem;
- Liczba inicjatyw na rzecz ubogich rodzin;
- Liczba dzieci korzystających z posiłków w szkole oraz w przedszkolu finansowanych przez GOPS;
- Liczba osób bezrobotnych;
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia;
- Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- Liczba osób bezrobotnych korzystających ze szkoleń i staży zawodowych;

- Liczba zorganizowanych kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/ nieaktywnych zawodowo;
- Liczba osób bezrobotnych korzystających z doradztwa zawodowego;
- Liczba realizowanych projektów dotyczących aktywizacji grup zagrożonych;
- Liczba osób objętych wsparciem finansowym (np. dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, szkolenia, zatrudnienie subsydiowane, refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy);
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności;
- Liczba osób bezdomnych przebywających w schroniskach.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;
- Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;
- Zmniejszanie się bezrobocia poprzez wyrównywanie szans na rynku pracy czy stwarzanie możliwości nowych miejsc pracy;
- Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń.

CEL STRATEGICZNY 2- Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz bezdomności
Wskaźnik: Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa
Wartość początkowa: 68 rodzin
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem
Wartość początkowa: 34 dzieci
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba inicjatyw na rzecz ubogich rodzin
Wartość początkowa: 1 inicjatywa
Wartość docelowa: 1 inicjatywa na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba dzieci korzystających z posiłków w szkole oraz w przedszkolu finansowanych przez GOPS
Wartość początkowa: 16 dzieci
Wartość docelowa: utrzymanie na podobnym poziomie
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba osób bezrobotnych
Wartość początkowa: 166 osób
Wartość docelowa: spadek lub utrzymanie na zbliżonym poziomie
Źródło danych: GUS, GOPS, PUP
Wskaźnik: Liczba osób długotrwale bezrobotnych
Wartość początkowa: 62 osoby
Wartość docelowa: spadek lub utrzymanie na zbliżonym poziomie

Źródło danych: GUS, GOPS, PUP
Wskaźnik: Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia
Wartość początkowa: 32 rodziny
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia
Wartość początkowa: 1 inicjatywa
Wartość docelowa: 1 inicjatywa na rok
Źródło danych: PUP, GOPS, UG
Wskaźnik: Liczba osób bezrobotnych korzystających ze szkoleń i staży zawodowych
Wartość początkowa: 13 osób
Wartość docelowa: np. Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP, GOPS
Wskaźnik: Liczba zorganizowanych kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/ nieaktywnych zawodowo
Wartość początkowa: 46 kursów
Wartość docelowa: Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP, GOPS
Wskaźnik: Liczba osób bezrobotnych korzystających z doradztwa zawodowego
Wartość początkowa: 195 osób
Wartość docelowa: Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP
Wskaźnik: Liczba realizowanych projektów dotyczących aktywizacji grup zagrożonych
Wartość początkowa: 3 projekty

Wartość docelowa: Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP, GOPS
Wskaźnik: Liczba osób objętych wsparciem finansowym (np. dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, szkolenia, zatrudnienie subsydiowane, refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy)
Wartość początkowa: 34 osoby
Wartość docelowa: Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP
Wskaźnik: Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności
Wartość początkowa: 5 rodzin
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie i udzielono pomocy finansowej
Wartość początkowa: 5 osób
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS

CEL STRATEGICZNY 3 - Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów wszelkich uzależnień;
- Zwiększenie skuteczności działań i dostępności do terapii dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin;
- Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży z rodzin z problemami alkoholowymi, w tym: finansowanie Punktu Konsultacyjnego zatrudniającego psychologa;
- Dofinansowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem uzależnień;
- Wspieranie działalności grup AA.;
- Możliwość realizacji programów profilaktycznych;
- Motywowanie dotkniętych problemem uzależnień do podjęcia leczenia (GKRPA);
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemem uzależnień;
- Wsparcie działalności szkół, Policji, Ośrodka Zdrowia w profilaktyce uzależnień;
- Szkolenia dla pracowników socjalnych, pracowników oświaty oraz członków GKRPA, realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocja trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w klubach sportowych oraz w szkołach.
- Ograniczenie promocji napojów alkoholowych;
- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu uzależnień.

3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Zwiększanie skuteczności oraz dostępności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;

- Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie;
- Upowszechnianie informacji dotyczących możliwości korzystania z pomocy terapeutycznej oraz edukacyjnej dla sprawców przemocy w rodzinie;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie;
- Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (szkolenia pracowników socjalnych, pracowników oświaty, służby zdrowia, ZI, GKRPA);
- Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy w rodzinie;
- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy w rodzinie.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2023-2028

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy Wilkowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, psychologowie, terapeuci, ośrodek zdrowia.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień;
- Liczba osób skierowanych do GKRPA;
- Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych w szkołach na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom;

- Liczba osób uczestniczących w działaniach/programach profilaktycznych w szkołach;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych;
- Liczba zorganizowanych imprez o charakterze profilaktycznym dotyczących problematyki alkoholowej/narkotykowej;
- Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w klubach sportowych;
- Liczba zrealizowanych szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych;
- Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego;
- Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie;
- Liczba założonych Niebieskich Kart;
- Liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakończonych założeniem Niebieskiej Karty;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu występowania przemocy w rodzinie;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie;
- Liczba zorganizowanych imprez o charakterze profilaktycznym dotyczących problematyki przemocy w rodzinie.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych uzależnień;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY 3- Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie
Wskaźnik: Liczba opracowanych diagnoz problemów społecznych
Wartość początkowa: 1
Wartość docelowa: 1 raport w okresie trwania Strategii w latach 2023-2028
Źródło danych: GOPS, GKRPA
Wskaźnik: Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień
Wartość początkowa: 8 rodzin
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba osób skierowanych do GKRPA
Wartość początkowa: 10 osób
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych w szkołach na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom
Wartość początkowa: 51
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: GOPS, GKRPA, placówki oświatowe
Wskaźnik: Liczba osób uczestniczących w działaniach/programach profilaktycznych w szkołach
Wartość początkowa: 1031 osób
Wartość docelowa: utrzymanie na zbliżonym poziomie
Źródło danych: GOPS, GKRPA, placówki oświatowe
Wskaźnik: Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia
Wartość początkowa: 1 kampania
Wartość docelowa: 1 kampania na rok w okresie trwania Strategii

Źródło danych: GOPS, GKRPA
Wskaźnik: Liczba zakupionych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych
Wartość początkowa: 1 pakiet
Wartość docelowa: 1 pakiet na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: GOPS, GKRPA
Wskaźnik: Liczba zorganizowanych imprez o charakterze profilaktycznym dotyczących problematyki wszelkich uzależnień
Wartość początkowa: 1 impreza
Wartość docelowa: 1 impreza na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: GOPS, GKRPA
Wskaźnik: Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w klubach sportowych
Wartość początkowa: 2 programy
Wartość docelowa: 1 program na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: GOPS, GKRPA, kluby sportowe
Wskaźnik: Liczba zrealizowanych szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych
Wartość początkowa: 1 szkolenie
Wartość docelowa: 1 szkolenia na rok w okresie trwania Strategii
Źródło danych: GKRPA
Wskaźnik: Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych
Wartość początkowa: 7 kontroli
Wartość docelowa: utrzymanie na zbliżonym poziomie
Źródło danych: GKRPA
Wskaźnik: Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego
Wartość początkowa: 16 osób
Wartość docelowa: utrzymanie na zbliżonym poziomie
Źródło danych: GKRPA

Wskaźnik: Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie
Wartość początkowa: 16 szkoleń
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: GOPS, GKRPA, ZI
Wskaźnik: Liczba założonych Niebieskich Kart
Wartość początkowa: 13 wszczętych procedur Niebieskich Kart
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: ZI
Wskaźnik: Liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakończonych założeniem Niebieskiej Karty
Wartość początkowa: 7 interwencji
Wartość docelowa: spadek
Źródło danych: ZI
Wskaźnik: Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu występowania przemocy w rodzinie
Wartość początkowa: 1 rodzina
Wartość docelowa: utrzymanie na zbliżonym poziomie
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: 1 na 3 lata w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS, GKRPA
Wskaźnik: Liczba zorganizowanych imprez o charakterze profilaktycznym dotyczących problematyki przemocy w rodzinie
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: 1 na 3 lata w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS, GKRPA

CEL STRATEGICZNY 4 - Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych, diagnoza potrzeb;
- Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Udzielanie wsparcia finansowego i usługowego osobom starszym i niepełnosprawnym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych;
- Umożliwienie dostępu do rehabilitacji i pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny;
- Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
- Organizacja opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niepełnosprawnych; tworzenie placówek wsparcia dziennego;
- Wsparcie Klubu Seniora w Gminie Wilkowice;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół;
- Podejmowanie działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne);
- Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych;
- Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych oraz osób niepełnosprawnych wymagających wsparcia.

4.2 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Zapewnienie możliwości udziału osób niepełnosprawnych w kursach/szkoleniach, których celem jest zwiększanie kwalifikacji w celu podjęcia pracy;
- Realizacja projektów, które przewidują wsparcie na rynku pracy osób niepełnosprawnych (m.in. z PFRON).

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2023-2028

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Gminy Wilkowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ośrodek zdrowia z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki kulturalne, ośrodki sportu i rekreacji

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby;
- Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych;
- Liczba dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny, a także do likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się);
- Liczba osób objętych usługami asystenta osób niepełnosprawnych;
- Liczba osób niepełnosprawnych oraz starszych objętych pracą socjalną;
- Liczba dofinansowanych działań na rzecz Klubu Seniora;
- Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do placówek oświatowych (szkół i przedszkoli);
- Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne).
- Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów;
- Liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych;
- Liczba wolontariuszy;
- Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach;

- Liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy i w życiu społecznym.
- Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym.

CEL STRATEGICZNY 4 - Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

Wskaźnik: Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi

Wartość początkowa: 12 osób

Wartość docelowa: utrzymanie na podobnym poziomie

Źródło danych: GOPS

Wskaźnik: Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności

Wartość początkowa: 88 rodzin

Wartość docelowa: utrzymanie na podobnym poziomie

Źródło danych: GOPS

Wskaźnik: Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby

Wartość początkowa: 88 rodzin

Wartość docelowa: utrzymanie na podobnym poziomie

Źródło danych: GOPS

Wskaźnik: Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych

Wartość początkowa: 0

Wartość docelowa: 1 kampania na 3 lata w okresie trwania Strategii

Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: 1 inwestycja w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS
Wskaźnik: Liczba dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny, a także likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się)
Wartość początkowa: 83
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: PCPR
Wskaźnik: Liczba osób objętych usługami asystenta osób niepełnosprawnych
Wartość początkowa: 18 osób
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba osób niepełnosprawnych oraz starszych objętych pracą socjalną
Wartość początkowa: 143 osoby
Wartość docelowa: utrzymanie na podobnym poziomie
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba dofinansowanych działań na rzecz Klubu Seniora
Wartość początkowa: 1 dofinansowanie
Wartość docelowa: 1 dofinansowanie na 3 lata w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS
Wskaźnik: Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do placówek oświatowych (szkół i przedszkoli)
Wartość początkowa: 23 osoby

Wartość docelowa: utrzymanie na zbliżonym poziomie
Źródło danych: UG
Wskaźnik: Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne)
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: 1 działanie na 3 lata w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS
Wskaźnik: Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: 1 działanie na 3 lata w okresie trwania Strategii
Źródło danych: UG, GOPS
Wskaźnik: Liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji społecznej osób starszych
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: 1 inicjatywa na 3 lata
Źródło danych: UG, GOPS
Wskaźnik: Liczba wolontariuszy
Wartość początkowa: 0
Wartość docelowa: wzrost
Źródło danych: GOPS
Wskaźnik: Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach
Wartość początkowa: 1 osoba
Wartość docelowa: Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP, GOPS

Wskaźnik: Liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
Wartość początkowa: 1 inicjatywa
Wartość docelowa: Uzależnione od środków finansowych, a także bieżących potrzeb rynku pracy (pracodawców i osób bezrobotnych)
Źródło danych: PUP, GOPS

MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Wilkowice została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Wilkowice w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców. Wspierając lokalne inicjatywy, w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne dąży do integracji oraz aktywizacji społeczności lokalnej.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wilkowice jest uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

Działania zaplanowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnić będą takie priorytety i wartości jak:

W S P Ó L N O T A
P R Z E D S I Ę B I O R C Z O Ś Ć
P R O F I L A K T Y K A
M I E S Z K A Ń C Y
Z A A N G A Ź O W A N I E
W S P Ó Ł P R A C A
I N W E S T Y C J E
E D U K A C J A
N O W O C Z E S N O Ś Ć

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wilkowice przyczyni się do:

- stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności Gminy Wilkowice jako przyjaznej dla rodzin z dziećmi, seniorów oraz osób niepełnosprawnych;
- poprawy komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania;
- zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów;
- poprawy dostępności i wzrostu jakości usług kulturalnych;
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych;
- budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa;
- wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców;
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej;
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa;
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień;
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.

ANALIZA RYZYKA

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów. Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyka i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześniej działań zapobiegawczych i korygujących.

Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii.

Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w gminie, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki;
- przyczyn wewnętrznych - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów, a mianowicie:

- identyfikacja ryzyka oraz zagrożeń;
- ocena ryzyka oraz zagrożenia;
- określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia;
- badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyka w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom.

Zdefiniowane i opisane poniżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań. Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne.

Tabela 32. Analiza ryzyka dla Gminy Wilkowice

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze	Stopień wystąpienia ryzyka
Prawny	Zmiany regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	Stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych	wysoki
Polityczny	Niekorzystne, blokujące działania władz, które mają wpływ na wdrażanie zapisów strategicznych	Bieżące upowszechnianie i promocja Strategii oraz angażowanie przedstawicieli władz w działania strategiczne	niski
Kulturowy	Nasilenie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	Podjęmowanie działań prowadzących do wzrostu integracji społecznej	niski
Społeczny	Brak motywacji osób, co do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów	Angażowanie mieszkańców Gminy Wilkowice w działania w ramach programów zmierzających do wspierania osób	wysoki

	Spółecznych, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej	zagrożonych wykluczeniem społecznym	
Organizacyjny	Brak prawidłowej i terminowej realizacji celów związanej z niedoborami w zasobach kadrowych	Organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację Strategii	niski
Finansowy	Brak wystarczających środków finansowych	Właściwe planowanie wydatków, analiza dostępnych środków oraz działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych	średni

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wilkowice, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzących będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Tabela 33. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilkowice na lata 2023-2028

Lata realizacji Strategii	Szacunkowa wielkość wydatków
2023 rok	8 877 855,00
2024 rok	9 765 640,00
2025 rok	10 742 205,00
2026 rok	11 816 425,00
2027 rok	12 998 068,00
2028 rok	14 297 874,00

Przedstawione powyżej wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu gminy oraz dostępne środki zewnętrzne.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wilkowice na lata 2023-2028 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowność ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- coroczne zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowania możliwości zagrożeń, usprawniania zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazania kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Gminy Wilkowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach, Powiatowy Urząd Pracy.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wilkowice będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy w Wilkowicach.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Wójta Gminy Wilkowice lub Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkowicach. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych, lub poszczególnym mieszkańcom.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilkowice na lata 2023-2028 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wilkowice;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wilkowice;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Wilkowice;
- Program współpracy Gminy Wilkowice z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W ramach Strategii mogą być realizowane programy oraz projekty, które odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców. Ich realizacja jest niezwykle wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wilkowice jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Wilkowice w latach 2018-2021	19
Tabela 2. Wychowanie przedszkolne w Gminie Wilkowice.....	22
Tabela 3. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Wilkowice	23
Tabela 4. Liczba osób objętych opieką przez Poradnię lekarza rodzinnego w Bystrej	27
Tabela 5. Liczba osób objętych opieką przez SG ZOZ w Wilkowicach	29
Tabela 6. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.....	31
Tabela 7. Przestępstwa na terenie Gminy Wilkowice	32
Tabela 8. Liczba interwencji przeprowadzonych na terenie Gminy Wilkowice przez Straż Gminną.....	34
Tabela 9. Liczba osób pracujących na terenie Gminy Wilkowice w latach 2018-2021	45
Tabela 10. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie Gminy Wilkowice.....	48
Tabela 11. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	53
Tabela 12. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych	54
Tabela 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:.....	54
Tabela 14. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.....	55
Tabela 15. Procedura „Niebieskie Karty”	56
Tabela 16. Stan bezrobocia rejestrowanego w Gminie Wilkowice w latach 2018-2021	57
Tabela 17. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	60
Tabela 18. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	64
Tabela 19. Procedura NK	66
Tabela 20. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:	71
Tabela 21. Czy uczestniczy Pan/Pani we wskazanych formach gier losowych?	72
Tabela 22. Podział mieszkańców ze względu na wiek	74
Tabela 23. Liczba osób objętych programami	77
Tabela 24. Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	86

Tabela 25. Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	93
Tabela 26. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	97
Tabela 27. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne	98
Tabela 28. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?	98
Tabela 29. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy	104
Tabela 30. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów	106
Tabela 31. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	116
Tabela 32. Analiza ryzyka dla Gminy Wilkowice.....	145
Tabela 33. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilkowice na lata 2023-2028	147

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Zarys terytorialny gminy Wilkowice.....	18
--	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć- statystyki na rok 2020	19
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2020	21
Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	25
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?	29
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie? ..	38
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?	41
Wykres 7. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2020.....	46
Wykres 8. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?.....	49
Wykres 9. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?	50
Wykres 10. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	58

Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności	59
Wykres 12. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?	61
Wykres 13. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.....	66
Wykres 14. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu narkomanii	68
Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	75
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby.....	75
Wykres 17. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?	80
Wykres 18. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?	81
Wykres 19. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?	81
Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	82
Wykres 21. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	84
Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.....	86
Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy	94

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)
2. CBOS, Raport Młodzież 2018, Warszawa 2019
3. CBOS, Palenie papierosów, Warszawa 2019
4. Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005
5. Fudała J., Bezpieczne picie alkoholu, 2017
6. Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009
7. Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013
8. M. Porowski, Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych, [w:] Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434
9. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020
10. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej
11. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030
12. PARPA, Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego, Warszawa 2018
13. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
14. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice do roku 2030
15. Raport o stanie Gminy Wilkowice za 2021 rok
16. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
17. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
18. Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+
19. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”

20. Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży, 2011
21. Wasilewski. J, Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 9

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/2857>
2. <https://www.gov.pl>
3. <http://www.parpa.pl>
4. <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>
5. <https://www.polskawliczbach.pl>
6. <https://wilkowice.pl/biznes-i-inwestycje/dla-turysty/szlaki-turystyczne>